
10 Oxford-Snapshots

Klippet af en Dramatiker

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

10 Oxford-Snapshots	4
Klippet af en Dramatiker	4
Metadata om værket	4
Titel	6
1. Akt: VÆRKSTEDSPASSIAR I MIDDAGSSTUNDEN	6
2. Akt: DIREKTØRENS DATTER	10
3. Akt: POLITIK	16
4. Akt: MELLEM LÆGER	20
5. Akt: JAGTEN	24
6. Akt: DEN ARBEJDSLØSE	28
7. Akt: PAA SLOTTET	31
8. Akt: JURAEN.	35
9. Akt: HOS SAGKUNDSKABEN	38
10. Akt: DØDEN	42

10 Oxford-Snapshots

Klippet af en Dramatiker

Kilde Munk, Kaj. 1936. *10 Oxford-Snapshots: Klippet af en Dramatiker*, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Indledning

Denne lille bog på nøjagtigt 80 sider, *10 Oxford-Snapshots klippet af en Dramatiker*, består af 10 forskellige “sketcher” eller – måske rettere – korte enaktere, der genspejler flere aspekter af det danske samfund midt i 30’erne og hører med til den del af forfatterskabet, som viser Kaj Munks interesse for aktuelle spørgsmål. I 1935 kom en særlig protestantisk vækkelsesbevægelse ved navn ‘Oxford-bevægelsen’ (*The Oxford Group*) til Danmark. Den var grundlagt af den amerikanske præst Frank N. D. Buchman (1878-1961) i 1921, og dens indre grundpille bestod af fire moralske absolutter: ærlighed, renhed, uselvskhed og kærlighed. Bevægelsens ankomst medførte en heftig debat i landet, og det giver god mening at se *10 Oxford-Snapshots* som Munks bidrag til denne debat. Han var ikke Oxford-mand, som han selv skrev i et fiktivt interview med sig selv i februar 1936, men han værdsatte de gode resultater bevægelsen opnåede i praksis: alkoholikere holdt op med at drikke, osv. Det skal bemærkes, at der faktisk eksisterer et ellefte “snapshot”, som blev udgivet separat i *Nationaltidende* i 1936, og som plæderer for, at kunst skal stå i moralens tjeneste.

De ti hovedpersoner har alle oplevet en religiøs forandring – de er blevet “changed”, som det hed i bevægelsens egne terminologi –, og der synes at ligge en særlig pointe i, at de forandrede personer – bl.a. en sadelmager, en direktørdatter, en politiker, en læge, en arbejdsløs og en ældre dame (Fru Markman), der ligger for døden – repræsenterer begge køn, forskellige aldre og sociale lag.

Den lille scene med Fru Markman er i øvrigt sidenhen blevet opført bl.a. på Det kgl. Teater og i fjersynet som selvstændig enakter under titlen *Døden* – med Clara Pontoppidan og Kirsten Rolffes (1951 og 1953). Denne fremragende præstation kan ses som et bevis på, at Munk havde et særligt talent

for at skrive korte, intense dramatiske scener. Enakterne, *De Herrer Dommere* (1942) *Før Cannae* (1943) og *Ewalds Død* (1943), hører sammen med *Døden* til det ypperste i Munks dramatik.

10 Oxford-Snapshots består af sidestillede dialoger, som ikke har nogen handlingmæssig sammenhæng, men kun en tematisk-motivisk. Det skal betragtes som et af Munks mest moderne værker, hvilket også harmonerer med dets stilistiske niveau, hvor sproget holdes inden for den realistiske tradition og ligner almindeligt, uhøjtideligt talesprog.

10 Oxford-Snapshots

Klippet af en Dramatiker

Navnene på aktanterne er indsat af Ulrik Sandborg-Petersen, Kaj Munk Forskningscentret, og findes ikke i originalmanuskriptet, hvor aktantnavne helt er udeladt.

1. Akt: VÆRKSTEDSPASSIAR I MIDDAGSSTUNDEN

- (1) Axel: Sig mig, Far, du har vel ikke en Tiøre til Tyggegummi?
- (2) Far: Det er jeg ikke viss paa jeg har. Du ved nok, det er sløje Tider for en Sadelmager¹af den gammeldags Slags. Folk bruger ikke Seletøj mere.
- (3) Axel: Nej, de bruger Ford.² Han trækker, hva'. Ford trækker bedre end Oxford.
3
- (4) Far: Aah ja saamænd. Gaar det ikke helt godt for dem begge to?
- (5) Axel: Far, er *du* bleven Oxford?
- (6) Far: Hvor hitter du paa det, Dreng?
- (7) Axel: Aah, du gaar jo da til Møderne. Og saa drillede de mig ogsaa med det i Skolen i Dag.
- (8) Far: Drillede? de mente altsaa, at det var noget slemt. Hvad slemt mente de saa, der var i det?
- (9) Axel: Naa, det sagde de ikke noget om. De grinede bare af det. De fleste de griner jo af dem, der er noget. Herhjemme da. Ikke, Far? I Tyskland maa det jo være anderledes. Dêr er det dem, der er noget og vil være noget, som bliver regnet for noget. Ikke ogsaa, Far?
- (10) Far: Det kan der maaske være noget om. Vilde du hellere bo i Tyskland end her i Maribo?
- (11) Axel: Ja, sommetider. Næ, alligevel ikke. For dernede der *skal* de jo være noget. Selv om de ikke er det. Er det ikke det, der kaldes for Hykleri eller saadan en Ting? Hvad er Oxford egentlig, Far?

¹*Sadelmager*: Det kan indskydes, at Kaj Munks onkel, Jacob Sophus Wael, var sadelmager i Maribo.

²*Ford*: Kaj Munk var lidt af en motorbølle og ejede gennem livet flere biler af mærket Ford - bl.a. købte han en fabriksny Ford A 31 hos Niels Hansens Motorkompagni i Ringkøbing d. 14. oktober 1931. [KMF]

³*Oxford*: Oxford-bevægelsen (The Oxford Group), en særlig protestantisk vækkelsesbevægelse, grundlagt af den amerikanske præst Frank N. D. Buchman (1878-1961) i 1921. Bevægelsens indre grundpille var fire moralske absolutter: ærlighed, renhed, uselvished og kærlighed. Bevægelsen ændrede i 1930'erne karakter og skiftede navn til "Moralsk Oprustning" i 1938. Oxford-bevægelsen må ikke forveksles med "Oxfordbevægelsen" (The Oxford Movement), som var en katolsk nyorientering af den engelske kirke pioneret af bl.a. John Henry Newmann (1801-1890). [BOE & DSD]

- (12) Far: Jeg kan ikke rigtig hitte ud af det, min Dreng. Men for mig at høre paa, saa er det noget som, at vi — ja, at vi skal gøre Alvor af vor Kristendom.
- (13) Axel: Skal vi det da?
- (14) Far: Om vi skal?
- (15) Axel: Ja, jeg mener, gør det saa meget, hvordan vi er. Holder Gud ikke nok af os alligevel?
- (16) Far: Jo, min Dreng, det er vel sandt nok. Og alligevel, det er nu slet ikke saa indviklet, for jeg holder jo ogsaa meget af dig, og alligevel vil jeg have, du skal gøre, hvad jeg siger.
- (17) Axel: Men hvis jeg nu ikke gør det, saa bliver du dog ved med at holde af mig?
- (18) Far: Ja, netop. Men der kan jo aldrig komme noget ordentligt Forhold imellem os. Vel?
- (19) Axel: Nej, men du forlanger heller ikke Urimeligheder af mig.
- (20) Far: Gør Gud det da?
- (21) Axel: Aah, jeg ved snart ikke. Der er nu f. Ex. Kurt. Han er jo væmmelig storsnudet. Man er simpelthen nødt til at stikke ham et Par paa Tosken engang imellem. Ellers bliver han slet ikke til at være ved. Og det gør jeg saa ogsaa. Værsgod. Men Gud han vil jo have, at jeg skal finde mig i Kurts Storsnudetheder.
- (22) Far: Ja, der er jo noget dêr.
- (23) Axel: Nej, det er slet ikke saa let. Selvfølgelig kan jeg godt forstaa, at Gud kan have Ret paa sin Maade. For saadan som jeg gør, saadan er det jo bare ogsaa, at Hitler gør. Han vil ikke finde sig i Ruslands Storsnudetheder, og saa truer han med at slaa Rusland paa Tæven, og saa slaar Rusland bare paa Tæven igen, og saa har vi Verdenskrig og alt det Gøjemøj. Men hvordan Pokker skal vi bære os ad med at faa Kurt til at lade være med at være storsnudet?
- (24) Far: Ja, vi skal jo se at faa lavet det saadan, at du og Kurt bestemmer jer samtidig til at ville rette jer efter Gud.
- (25) Axel: Jamen tror du, Kurt kan det, selv om han godt vilde? Tror du, Kurt simpelthen kan lade være med at være storsnudet?
- (26) Far: Ikke, hvis han slet ikke prøver paa det?
- (27) Axel: Jamen, Far, tror du, selv om saa? Du ved da godt, at Kurts Far har det ligesaadan. Naar han kommer gaaende ned ad Gaden, han er jo helt parallel med en Regndraabe i Medvind saadan af bare Værdighed og Overbalance. Tror du ikke, det er noget, Kurt har arvet fra ham, han kan slet ikke gøre for det, han kan slet ikke lægge det af?
- (28) Far: Du siger jo selv, at han bliver mere manerlig, naar du lader et Par Tagsten falde ned.
- (29) Axel: Ja. Ganske visst.

- (30) Far: Kan det hjælpe paa ham med Tvang og Trusler udefra, saa maa det da være meget bedre, hvis det kommer frivilligt og indefra.
- (31) Axel: Det ved jeg nu alligevel ikke.
- (32) Far: Nej, det ved jeg saamænd heller ikke, Axel. Men saa er det, disse Mennesker siger — —
- (33) Axel: Hvadfornogen?
- (34) Far: Ja, altsaa Oxfordfolkene.
- (35) Axel: Naa-e, dem!
- (36) Far: Ja, dem! de siger, at Gud han kan alting.
- (37) Axel: Det er vel ogsaa rigtignok. Ellers var han vel ikke til.
- (38) Far: Nej, vel. Men naar han kan alting, saa skal vi altsaa bare lade ham faa Magten.
- (39) Axel: Hvorfor det? Naar han kan alting selv?
- (40) Far: Ja, der er jo altsaa noget dêr. Med at vi saadan er smaa Guder, vi Mennesker. Det staar der jo altsaa noget om i Bibelen.
- (41) Axel: Hvad staar der?
- (42) Far: Ja, at han skabte os i sit Billede.
- 4
- (43) Axel: Ja, hvad vil det saa sige?
- (44) Far: Ja, det faar du vel forklaret, naar du engang skal til at gaa til Præst. Men jeg mener jo, at det vil sige saa meget som, at vi ogsaa fik Lov til at bestemme noget ligesom Gud. Vi er ikke ligesom Kniven her, der værsgod maa skære den Streg i Læderet, som jeg bestemmer. Vi kan lægge os til Rette i Guds Haand, saa han skærer lige saa lige, og det bliver til et helt Kunstværk, men vi kan ogsaa lave Ustyr, saa han kommer til at ryste paa Haanden og skærer fejl. Ja, det er nu saadan bare noget, jeg har staaet her og tænkt sammen, mens Svendene fortalte Historier.
- (45) Axel: Tror du, du kunde være helt anderledes, end du er, Far?
- (46) Far: Maaske ikke helt anderledes. Men dog noget anderledes. Og jeg længes ærlig talt efter det, Axel. Der er saa mange Ting, som jeg — — — ja, nu f. Ex. med Fadervor; det har jeg bedt, lige siden min Mor lærte mig det, hver Aften, naar jeg er kommen i Seng. Ja, ikke i Svendeaarene; da var der saa meget; og heller ikke engang imellem, naar jeg har haft travlt og arbejdet sent, været ude paa Herregaardene og hænge Gardiner op f. Ex. Men saadan jævnt hen har jeg passet det.
- (47) Axel: Har du virkelig, Far?
- (48) Far: Ja, det har jeg da. Gør *du* ikke — naa, det vil jeg ikke blande mig i — men altsaa — jo. Men saa har det tit pint mig noget: du beder nok: Giv os i Dag vort daglige Brød, og saa gaar du alligevel tit og hænger med Næbbet over, hvor skal

⁴skabte os i sit Billede: Jf. GT: 1 Mos 1,26-27.

det komme fra? Eller ogsaa den Bøn: fri os fra det onde — hvad gør jeg, for at den skal blive opfyldt? Bare f. Ex. for at tage en Ting: Svendene fortæller jo af og til nogle Historier, som — naa ja — jeg lader, som jeg ikke hører dem, men det er visst Fejghed eller saadan noget; jeg skulde visst gribe ind og sige: Stop. Og saadan er der smænd saa meget.

(49) Axel: Tænk, Far! staar du og spekulerer paa alt saadan noget?

(50) Far: Det kan du tro, Axel, det er der mange, der gør. Du kan tro, der er mange, der er utilfredse med sig selv og med det, de er blevet til.

(51) Axel: Jamen hvorfor tager I jer saa ikke sammen og laver jer om?

(52) Far: Du sagde jo lige selv — — — Men vi har nu ogsaa prøvet paa det, af og til; men det er blevet til for lidt, Saa gaar Livet videre i sin gamle Slendrian, og en skønne Dag dør man. Og det var jo egentlig slet ikke Meningen.

(53) Axel: Er det derfor, du sommetider er saadan lidt vrippen,⁵ Far, eller lige rent ud sagt —

(54) Far: Hvad for noget?

(55) Axel: Ikke noget.

(56) Far: Kom saa med det da.

(57) Axel: Ja, altsaa ærgerlig, saadan altsaa ikke rar at være ved.

(58) Far: Ja, det er noget derfor, Axel. En kan føle sig saa, saa mat i Sokkerne og — mislykket, rent ud sagt. Og saa, naar der slet ingen Udsigt er til — — Men nu er det jo saa, at disse hersens Folk de kommer — —

(59) Axel: Oxfordfolkene?

(60) Far: Oxfordfolkene, ja. Og de siger jo, at man kan laves om. Fordi Gud kan alle Ting. De stoler saadan paa Gud. De siger: du skal bare gøre Alvor af din Kristendom. Og det er da egentlig ogsaa et rimeligt Krav, synes jeg. Hvis nogen bestiller et Sæt Seletøj hos mig, saa har jeg alle Dage gjort mig den største Umage for at levere det saa akkurat og solidt og fint, at der ikke var det mindste at udsætte paa det, Mankepuden⁶ var ordentlig blød og Buggjorden⁷ passelig bred og Skyklapperne med gammeldags Kortsting og alt det dêr.

(61) Axel: Ja, for du er nu en Ordensmand, Far.

(62) Far: Men naar jeg saa tænker paa, hvad for et Rod jeg har haft inde i mig, hvordan alting har faaet Lov til at flyde dêr, ja, hvordan jeg har ladet staa til, ladet alting gaa efter bedste Beskub, som man siger, saa kan jeg godt forstaa, jeg ikke har faaet mere ud af min Kristendom, end jeg har.

(63) Axel: Mere? hvad mener du med mere?

⁵vrippen: Betegner en person, som let bliver irriteret - og derfor er vanskelig at omgås. [ODS]

⁶Mankepuden: Faglig term, som betegner de pudeformede og polstrede dele af seletøjet, der hviler over hestens boyparti (manke). [ODS]

⁷Buggjorden: Faglig term for den rem, der spændes under hestens bug eller bryst for at fastholde seletøjet og sadelen. [ODS]

- (64) Far: Ja, jeg mener jo saadan — ja, det er jo ikke noget, jeg er vant til at snakke om, men jeg mener jo saadan mere Indhold i mit Liv, altsaa, at *det* vidste jeg, jeg vilde, og det dêr sagde jeg Nej til, og saa kunde det ikke laves om, og saa var jeg glad ved, at det var afgjort.
- (65) Axel: Tror du, du kunde faa det saadan, hvis du blev Oxford?
- (66) Far: Jeg ved det ikke. De andre siger jo, at de —. Maaske man skulde —. Hvis det nu er Jesus selv, der kommer og rækker Haanden ud, saa var det jo — saa vilde det vel hævne sig hele Livet, hvis man sagde Nej eller lod som ingenting.
- (67) Axel: Og hvis du bliver det, Far, saa ved jeg nu, hvad jeg vil svare de andre Drengene, naar de igen begynder at gøre Nar.
- (68) Far: Hvad vil du svare dem?
- (69) Axel: Pøh, vil jeg sige, Oxford! I ved jo ikke en Skejs om, hvad Oxford er. Men naar man er Oxford, det er altsaa en, der vil have Orden i Sagerne. Helt igennem, forstaar I. Og derfor er det lige noget, der passer for Far.
- (70) Far: Nu kommer Svendene.
- (71) Axel: Det gør de visst ogsaa. Saa er det vel ikke værd....
- (72) Far: Det er det vel ikke. Ikke endnu da. Stik du saa af.
- (73) Axel: Javel.
- (74) Far: Er der noget, du venter paa?
- (75) Axel: Aah, det var jo den Tiøre.
- (76) Far: Hvad for en Tiøre?
- (77) Axel: Den til Tyggegummi, du ved.

2. Akt: DIREKTØRENS DATTER

- (78) Direktøren: Se, Adelheid, forbyde dig at gaa til deres parties og five-o'clock-teas kan jeg ikke og vil jeg ikke; forbyde dig at staa offentlig op her i Byen og — bekende, hedder det vel, kan jeg heller ikke, men det gør jeg alligevel. Jeg vil ikke have det, forstaar du, *vil ikke have det*. Og jeg forlanger, du respekterer det.
- (79) Adelheid: Men, kæreste Far, jeg er jo opdraget til ikke at respektere nogetsomhelst. Hvorfor skulde jeg saa pludselig —?
- (80) Direktøren: Sig mig, disse dine nye — fellows, hedder det vel, odd fellows, løjerlige Fyre, har de ikke lært dig det tredie Bud,⁸ eller hvad det er for et, det med at adlyde Far og Mor?
- (81) Adelheid: De har lært mig, at der kun er eet Bud, der gælder.

⁸ *det tredje Bud*: Jf. Moseloven (bl.a. i GT: 2 Mos). I den traditionelle kirkelige fortolkning (katolsk, ortodoks og luthersk) lyder 3. bud: ”Du skal holde hviledagen hellig” og 4. bud: ”Du skal ære din far og din mor.” [BB]

- (82) Direktøren: Og hvad er det saa for et?
- (83) Adelheid: Du skal adlyde Herren, din Gud.
- (84) Direktøren: Jha, jeg maa jo drømme, jeg maa jo i Aftes have drukket et eller andet forbandet, det kan jo ikke være Virkelighed, dette her, at jeg, Direktør Henrik Sejselnoch,⁹ sidder her paa mit Kontor og taler med min Datter Adelheid om "Gud". Hvad i Alverden, Barn, har faaet dig ind i denne — denne — ind mellem disse — ja Daarekistemedlemmer er et lemfældigt Udtryk. Adelheid, hvad er der gaaet af dig? Kan du forklare mig det?
- (85) Adelheid: Nej, det tror jeg ikke.
- (86) Direktøren: Jeg heller ikke, jeg min Salighed heller ikke.
- (87) Adelheid: Men jeg kunde jo prøve paa det, hvis du gerne vil.
- (88) Direktøren: Aah, jeg ved ikke. Ja, i Himlens Navn, lad mig saa høre det.
- (89) Adelheid: Let vil det nu ikke falde mig. Men det er jo ingen Grund til at lade være. Egentlig er det vel min Pligt at — — —
- (90) Direktøren: Ja ja, spring det over. Altsaa?
- (91) Adelheid: Det begyndte, Far, det begyndte med at — at jeg blev forelsket.
- (92) Direktøren: Ja, naturligvis. Disse engelske plusfours,¹⁰ de er sgu ogsaa uimodstaaelige. Men han vilde altsaa ikke gaa med paa den, uden at du var — hvad er det, det hedder — changeret?
- 11
- (93) Adelheid: Du tager helt fejl. Den, jeg blev forelsket i, havde sandelig mindst af alt noget med Oxfordbevægelsen at gøre. Nej, det var saamænd — i al Fordringsløshed — i en af Skuespillerne i Sommerrevyen.
- (94) Direktøren: Saa-aa?
- (95) Adelheid: Ja, i al Beskedenhed, som sagt. Det var en af disse smaa Afbetalingsforelskelser, som en ikke alt for noviceagtig ung Pige anskaffer sig, naar hun driver rundt og ikke har andet at bestille, og der er gaaet lovlign lang Tid siden den sidste.
- (96) Direktøren: Ja ja, jeg forstaar.
- (97) Adelheid: Det gjorde *han* ogsaa. Og da denne — skal vi være flotte og sige: Følelse, havde varet en Maanedes Tid og egentlig begyndte at blive mig lidt besværlig, bestemte jeg mig til at skille mig af med den — paa den eneste Maade, som jeg ved er probat.

⁹*Sejselnoch*: Navnet "Sejselnoch" (lydefterlignende navn efter udtrykket "Sig selv nok") brugte Munk allerede i 1919, da han skrev "Willy Kuhn i Donland" og "Operationen". Peer Gynt, i Henrik Ibsens dramatiske digt af samme navn fra 1867, lærer i Dovregubbens hal, at den eneste forskel på trolld og mand er, at et menneske siger "vær dig selv", mens trolldene siger "vær dig selv nok". [DSD]

¹⁰*plusfours*: Engelsk betegnelse for særlige benklæder ("plus four inches" dvs. i forhold til de almindelige korte bukser), som går til omtrent midt på læggen, og som forneden er meget vide og posede. [ODS]

¹¹*changeret*: Fransk og engelsk ord for at noget er forandret, omdannet eller ændret. Det at blive "changed" var et centralt begreb i Oxford-bevægelsens forkyndelse. Ens betydende med "omvendelse". [ODS & BOE & DSD]

- (98) Direktøren: Du er kynisk, mit Barn. Meget mer end jeg vidste. Det er egentlig ikke helt sikkert, det klæder dig.
- (99) Adelheid: Jeg aftalte altsaa med ham, at vi efter Forestillingen skulde køre sammen et Sted hen at spise. Og det gik udmærket alt sammen. Han var mindre flæbesød, end han plejede at være, og jeg var paa Vej til helt godt at kunne lide ham. Saa siger han ved Ananassen: Det er egentlig helt spøj, dette her.
- (100) Direktøren: Hvad var det saa, der var saa spøj, som han udtrykte sig?
- (101) Adelheid: Det spurgte jeg jo ogsaa om. Jo, hans Kone sad da i et Kabinet ved Siden af. "Hvad rager det os?" mente jeg lidt haardt.
- (102) Direktøren: Var *du* dêr den Aften?
- (103) Adelheid: Ja, jeg var. Og det var du altsaa ogsaa. Fortalte han mig. Pludselig oplevede jeg, at jeg kunde rødme. At jeg kunde det endnu. Jeg blev rasende over det. Jeg sprang op. Han vilde holde paa mig. Det blev til lidt Slagsmaal. Han naaede at kysse mig. Men han var et Skvat. Jeg væltede ham bagover over en Stol. Og saa tog jeg hjem.
- (104) Direktøren: Det var naturligvis ærgerligt. Et uheldigt Sammentræf. Uæstetisk, kan man kalde det. Skønt hvorfor? Efter hvilken Æstetik? Gamle mugnede Begreber fra Middelalderen.
- (105) Adelheid: Saadan sagde jeg ogsaa til mig selv. Det hjalp mig bare ikke. Jeg blev ved at føle mig ækel til Mode, saa ækel som — ja, som efter mit første Kys. Det var tilfældigvis en ældre lidt drukken Balkavaler. Jeg var sejsten Aar. Jeg tog hjem og prøvede paa at vaske det af, husker jeg. Men det blev siddende. Om Morgenen efter min Aften med Skuespilleren, da jeg vaagnede efter ikke at have sovet, sad ogsaa det gamle Kys der endnu.
- (106) Direktøren: Ja ja, Herregud, mit Barn, vi har jo alle saadanne nogle uudryddelige Fetischforestillinger¹³ i os. Jeg f.Ex. er bange i Tordenvejr. Derfor indmelder jeg mig dog ikke i Frelsens Hær.
- (107) Adelheid: Jeg prøvede ogsaa "mandigt" paa at glemme det her. Jeg gjorde ligefrem et Arbejde for det. Jeg havde tre Flirts¹⁴ i Gang paa een Gang, en med en Boghandler, en med en Kunstmaler og en med en Præst. Men jeg blev bare endnu mere tom og led ved det hele. Til sidst sagde jeg til mig selv: "Hvis der var et Kloster her i Landet, saa blev jeg Nonne."
- (108) Direktøren: Det Tilfælde kender jeg. Saadanne Nonner ender altid som Libertinere.

¹²*probat*: Virkningsfuld, effektiv. [ODS]

¹³*Fetischforestillinger*: En genstand, som af forskellige primitive folk anses for at besidde overnaturlige kræfter, og som derfor gøres til genstand for religiøs dyrkelse. I overført betydning bruges ordet, som her, om en ting eller sag, som er genstand for overdreven ærefrygt, som tillægges overdreven betydning, eller som man blindt forlader sig på. [ODS]

¹⁴*Flirts*: Munk bruger her den engelske flertalsendelse.

15

(109) Adelheid: Se, Far, nu kan du grine og haane og hvad du vil; men i al denne Tid havde jeg kun et Ønske: at jeg var Jomfru igen. Ja, at jeg igen var sytten Aar — aah, det er dog kun ti Aar siden, men det staar for mig som noget, jeg har læst om, der passerede i Oldtiden: at jeg var sytten Aar gammel og slet ikke kendte "Livet". Og saa skulde der komme en ung Mand, en Kontorist eller saadan noget, og han skulde bare bryde sig om mig, og jeg skulde aldrig have kendt andre end ham og aldrig komme til det heller.

(110) Direktøren: Oehlschläger.

16

(111) Adelheid: Ja, og Ibsen og Løgn og forbandet Digt¹⁷. Til sidst var jeg ved at blive skør. Saa gik jeg til en kvindelig Læge: om der fandtes nogle Piller mod Acedia?

18

(112) Direktøren: Og saa gav hun Anvisning paa Jesus.

(113) Adelheid: Det var saadan en rar gammel En, hun fik lidt efter lidt hele Sandheden ud af mig. Og saa sagde hun: "Dette med at blive Jomfru igen, det er slet ikke saa umuligt." Jeg troede, *hun* var skør, for hun sagde det helt alvorligt. "Det kan Gud gøre," nikkede hun saa, "for Gud kan alle Ting."

(114) Direktøren: Aah, lille Adelheid —, naa ja, hvad saa mer?

(115) Adelheid: Jeg lo nervøst, og spurgte, hvordan det skulde gaa til. Og hun svarede: "Det sker ved Hjælp af Syndernes Forladelse. Og den faar De bedst igennem Sakramentet.¹⁹" "Sakramentet?" indvendte jeg, "det er jo noget Hokuspokus, Kristendommen har arvet fra de gamle græske Mysterier.²⁰"

(116) Direktøren: Flinkt sagt, min Pige.

(117) Adelheid: Den gamle Dame sad lidt og tænkte sig om. Saa sagde hun: "Jeg havde en Kæreste i min Ungdom, han døde af Tuberkulose; han gav mig engang en rød Rose.

¹⁵*Libertinere*: Det betegner dels en person, der nærer frie religiøse anskuelser eller er i opposition til de rådende religiøse anskuelser (en fritænder), dels en person, der lever et uafhængigt og tvangsfrit liv, ofte i moralsk henseende er afvigende fra de almindelige sædelighedsbegreber. Udtrykket "libertiner" bruges ofte til at betegne en udsvævende livsstil. [ODS]

¹⁶*Oehlschläger*: Den danske digter Adam Oehlschläger (1779-1850), som regnes for dansk romantik og guldalderdigtnings største poet. [DSD]

¹⁷*Ibsen og forbandet Løgn og Digt*: Henrik Ibsen (1828-1906) - norskfødt dramatiker, delvist påvirket af Georg Brandes og dennes kulturelle frigørelsesprojekt, skabte med sine realistiske, moralske analyser af middelklassens mennesker en ny form for dramatik i Europa. Munks Adelheid kunne muligvis henvise til Svanhild i Ibsens "Kærlighedens Komædie" (1862), som er en satire over romantiske illusioner. Selve udtrykket "løgn og forbandet digt" kommer fra Ibsens "Peer Gynt" (1867). [BOE & DSD]

¹⁸*Acedia*: Kristent spirituelt og moralsk begreb - den syvende dødssynd: dovenskab. Dovenskab dækker dog også over tristhed, depression, apati - "en utilpashed af sindet" ifølge teolog og filosof Thomas Aquinas (1224-1274). [DSD]

¹⁹*Sakramentet*: Et sakrament er en hellig (sakral, rituel) handling knyttet til et materielt tegn, der menes at være indstiftet af Jesus og at være forbundet med løfte om særlige nådevirkninger. I den protestantiske kirke haves, i modsætning til den katolske og ortodokse kirkes syv, kun to sakramenter: dåb og nadver. [BOE & DSD]

²⁰*gamle græske Mysterier*: Mysterierne havde deres storhedstid samtidig med kristendommens udbredelse i de første århundreder efter Kristi fødsel, og flere lærde har gennem tiden forsøgt at argumentere for en nærmere sammenhæng, men det eneste, der med sikkerhed kan siges, er, at Romerrikets store geografiske udstrækning gav alle religioner, kulter og bevægelser en ensartet og lige fordelagtig gro- og udbredelsesgrund. [BOE]

Det var ikke hans Opfindelse; at give sin Pige en rød Rose har mange gjort før han. Alligevel er den røde Rose blevet et Sakramente for mig. Ved de eleusinske Mysterier²¹ opnaaede den troende Forening med Guddommen. Denne Vej har Kristus ogsaa gjort til sin. Igennem Brødet og Vinen gør Kristus sig til eet med Dem, og naar De rejser Dem fra Nadverbordet, er De ren, saa sandt De har haft Samkvem med Deres Gud. Ny Synd staar strax rede til at rykke ind i det fejede og prydede Hus, men de gamle Synder er ikke mere.”

(118) Direktøren: Det var storartet. Saa skriver jeg en falsk Check til mig selv paa 200,000, hæver den i Eftermiddag og gaar til Alters i Morgen.

(119) Adelheid: Ja, prøv du det! det var jo en original Forberedelse til en Altergang. — Men *jeg* gik til Alters. Saa forpint og ødelagt var jeg, at jeg syntes, *alt* maatte prøves. En Søndag Formiddag cyklede Frk. Bedding — ja, saadan hed hun, ja, tænk, vi cyklede — ud paa Landet, stod af ved en tilfældig Kirke og gik ind. Og der vovede jeg det altsaa.

(120) Direktøren: Naa. Ja?

(121) Adelheid: Præsten — han var et gammelt Nussehoved, som sjokkede rundt i det og nok ikke længere havde synderlig Følelse af, at det var en hellig Handling, han forestod; hans Negle var ikke udadlelige²², og Vinen havde visst i længere Tid staaet afproppet, Sollyset faldt ned i Kalken, og det saa ud som levret²³Blod, det kvalmede for mig.

(122) Direktøren: Altsaa en Fiasco af Rang, kort og godt.

(123) Adelheid: Netop, ja. Jeg maatte presse Neglene ind i Haandfladerne for ikke at stikke af midt under det hele. Og saa snart Gudstjenesten var forbi, for jeg ud og paa Cyklen. Saa smed jeg mig paa en Grøftekant og hulkede, som jeg ikke har grædt siden Mors Død.

(124) Direktøren: Kunde du ikke — have sagt mig lidt om alt det?

(125) Adelheid: Nej, det kunde jeg ikke; for skønt du og jeg har kendt hinanden i syvogtyve Aar, har vi jo aldrig snakket sammen før nu.

(126) Direktøren: Vi har dog tit — —

(127) Adelheid: Ja, vi har haft meget morsomt sammen. Og du er en god Danser. Og trancherer²⁴en And med Elegance. Jeg har altid været stolt af at være med dig paa Restaurant. Men — —

(128) Direktøren: Men — men — men! Jeg har været saa god en Far for dig, som jeg har kunnet. Du ved, du har været min Stolthed, Adelheid. Og jeg har villet din Lykke, at du skulde leve et frit og lykkeligt Liv, som jeg har levet det. Jeg har aldrig troet paa

²¹*de eleusinske Mysterier*: Religiøs, okkult sekts praksis i tiden forud for Kristi fødsel i byen Eleusius nær Athen. [BOE]

²²*udadlelige*: Skal læses u-daddeleg. I betydningen ulastelig, pletfri. [ODS]

²³*levret*: Betegner en væske, oftest blod, der er størknet, løbet sammen eller koaguleret til en geléagtig masse. [ODS]

²⁴*trancherer*: Fransk-tysk ord for det ”at skære for”. [ODS]

den Fabel, at Livets Træ og Kundskabens Træ paa godt og ondt var to forskellige Træer. I de tre Aar, mit første Ægteskab varede, fik jeg nok af Religionen for Livstid. Nej, nej, jeg vil ikke hidse mig op. Du maa jo saa være bygget af et andet Tømmer, end jeg troede, et andet, end jeg er af.

(129) Adelheid: Jeg fik jo slet ikke fortalt dig færdig, Far. Som jeg sad dêr paa Grøftekanten og tænkte paa Mosehuller og Veronal²⁵ og jeg ved ikke hvad, fløj der mig en Sommerfugl forbi. Og pludselig var det, som en Jernring omkring mit Hjerte løsnede sig. Jeg syntes næsten, jeg hørte den klingre. Det faldt mig ind, at det var jo rigtigt, at Vinen i Kalken havde været levret; hvordan skulde Blod, der har været opbevaret i — — —

(130) Direktøren: Undskyld!

(131) Adelheid: Naa ja, men altsaa: jeg følte det, Jesus havde været hos mig. Jeg følte det, at hele den Raaddenskab, mit Liv har været i de sidste ti Aar, var skaaret væk. Jeg følte, at jeg var sytten Aar. Ja, jeg var virkelig changed; jeg havde ikke changed mig selv, nej, Gud havde changed mig. Og jeg kom til at græde, af Glæde, af Befrielse.

(132) Direktøren: Sig mig, Adelheid, skulde vi ikke spørge en Nervalæge, ganske alvorligt talt?

(133) Adelheid: Frk. Bedding er Nervalæge.

(134) Direktøren: Adelheid, jeg betragter dig som — lad mig nøjes med at sige, at du er kommen ind i en Tilstand, der — der ikke er varig. Jeg er ængstelig for, meget ængstelig for Reaktionen. Jeg har tjent godt i Aar. Hvis du vilde —

(135) Adelheid: Nej Tak, hverken Rivièraen eller Pyramiderne. Men i Aften i Mødehallen — —

(136) Direktøren: Det bliver der ikke noget af.

(137) Adelheid: Hys! hys! raab ikke saadan!

(138) Direktøren: Det *bliver der ikke noget af*. Jeg vil ikke udleveres til Grinet mellem denne Bys høje Borgere. Jeg tager ikke mod nogen Falliterklæring for det frie, muntre Livssyn, der har baaret mig og ogsaa med Lethed vilde kunne have baaret dig, om ikke —

(139) Adelheid: Om ikke hvad?

(140) Direktøren: Om ikke denne engelske Syge eller spanske Syge — jeg mener denne Pest fra Lande, der ligger i Diktatur og i Borgerkrig og permanente Kriser — —

(141) Adelheid: Men Far da! Oxford kommer fra England og Amerika.

(142) Direktøren: Jeg er ligeglad, hvor det kommer fra. Men jeg vil ikke have det ind her i Huset. Vi er ikke Middelalderuhyrer, vi er ikke Trolde, der drikker levret Blod. Vi er Mennesker, og som Mennesker vil vi leve.

²⁵Veronal: Tysk varebetegnelse for præparat, der består af diætylbarbitursyre og anvendes som sovemiddel, og som tidligere ofte blev anvendt ved selvmordsforsøg. [DSD]

- (143) Adelheid: Nej, Far, nej, det er for lidt til mig. Jeg kunde ikke nøjes med at leve som Menneske. Du maa da ogsaa kunne se paa mig, hvor glad jeg er.
- (144) Direktøren: Jeg har set Folk, der var endnu gladere end du, Folk, der var salige, nemlig af Døddrukkenhed. Hvordan tror du, de saa ud næste Dag under Tømmermændene?
- (145) Adelheid: I Aften, Far, vil jeg staa op og fortælle alle Mennesker —
- (146) Direktøren: Saa er Huset laaset, naar du kommer hjem.
- (147) Adelheid: Pyt, saa kravler jeg bare ind ad Vinduet.
- (148) Direktøren: Saa ringer jeg efter Politiet.
- (149) Adelheid: Far, jeg er blevet saa glad ved at snakke med dig. Tænk, at det skulde gaa saa godt, første Gang vi rigtig prøvede det. Synes du ikke, vi skulde prøve en anden Gang igen?
- (150) Direktøren: Hvis du lover mig, at du vil lade være at ”vidne” — du gode Gud, sikke et Oldtidsord! — saa er jeg beredt til alt.
- (151) Adelheid: Det er godt, Far, saa siger vi, jeg lader være at ”vidne”, indtil du selv giver mig Lov. Det vil ikke vare længe.
- (152) Direktøren: Aah ja! Herren se i Naade! Og nu vil jeg have mig en King George Whisky og en Nihil sine²⁶sammen med mig selv!

3. Akt: POLITIK

- (153) Mathiesen: Nej Tak, jeg bruger ikke Fløde. Der er egentlig en Ting, jeg havde Lyst til at spørge dig om, Laursen.
- (154) Laursen: Og det er, hvorfor jeg har sagt mig alle mine Bierhverv fra.
- (155) Mathiesen: Ja, det var i den Retning i hvert Fald.
- (156) Laursen: Det kan du ikke forstaa.
- (157) Mathiesen: Nej, oprigtig talt. Det maa jo betyde, at du faar en 10—15,000 mindre i Aarsindtægt.
- (158) Laursen: Ja, saadan noget.
- (159) Mathiesen: Og der er nogen, der siger, du ogsaa har besluttet at gaa ud af Folketinget.
- (160) Laursen: Det passer nu ikke.
- (161) Mathiesen: Naa.
- (162) Laursen: Du tænker, helt skør er han altsaa ikke endnu.

²⁶*Nihil sine*: ”Nihil sine Labore” (intet uden arbejde) - var det cigarmærke, som bl.a. den tidligere stats- og kirkeminister J. C. Christensen (1856-1930) fra Venstre nød. Da den nyligt tilbagetrådte Kirkeminister, foranlediget af Munks invitation, besøgte Regensens ”slåbrokaften” d. 21. oktober 1922, røg han ogsaa en cigar, hvis stump Munk i øvrigt gemte som minde. [KMF]

- (163) Mathiesen: Lad mig tænke, hvad jeg vil, Laursen, og fortæl mig saa, hvad er det egentlig, du har oplevet med disse her Amerikanere?
- (164) Laursen: Jeg har egentlig ikke oplevet saa meget med dem, jeg havde oplevet det meste inden. Det er en lang Historie, Mathiesen; men maaske kan jeg fortælle den kort. Jo, ser du, jeg er jo af de Lykkens Pamphiliusser,²⁷ ved du, som alle misunder: et rigtig godt Hoved, et storartet Humør, baaret frem af mine Medmenneskers Tillid, ikke sandt, har fundet min rette Hylde i Tilværelsen, tilhører et stort politisk Parti, er ung endnu, saapas da, vellidt og en Del betroet, vel sagtens Minister, inden jeg dør. Det ser godt ud, ikke?
- (165) Mathiesen: Ja, det har vi jo da allesammen ment.
- (166) Laursen: Javel. Se det var altsaa Tingene set udvendigfra, med de ærede Vælgeres Øjne. Set med mine egne saa det noget anderledes ud, d.v.s. egentlig saa det slet ikke ud, for dem har jeg ikke haft Mod til at se med i flere Aar, jeg har nøjedes med at se med de andres, Partiets, Vælgernes.
- (167) Mathiesen: Ja, hvordan mener du, Laursen?
- (168) Laursen: Jeg mener lige rent ud sagt, at det var aandelig Fallit det hele, eller i hvert Fald, at jeg var bange for, det var det. Jeg havde det som Købmanden, der ikke tør gøre sine Bøger op af Angst for Resultatet. Jeg holdt de Foredrag, jeg skulde holde, sagde det, jeg vidste, jeg skulde sige, ved Møderne, rakkede Modstanderne ned og roste vore egne, Folk og Principper, men vidste slet ikke, om jeg strengt taget selv troede paa et Ord af det. Og jo mer jeg blev radbrækket af indvortes Tvivl og Angst, des rankere holdt jeg Ryggen, og jeg bredte Smil over Facaden og hang i med at skaffe mig Ben²⁸ og Udmærkelser; det var, lige som jeg trængte til at have nogle ydre Resultater at pege paa for mig selv, for at jeg dog kunde overbevise mig selv om, at jeg var nogen Nytte til, og at der var *noget* ved mig.
- (169) Mathiesen: Har du virkelig gaaet rundt og haft det saadan?
- (170) Laursen: Ja, der skal du se, det havde du ikke tænkt dig, naar du stod op og anbefalede dine ærede Meningsfæller at kaste deres Stemme paa mig.
- (171) Mathiesen: Nej, saa min Sæl om jeg havde da!
- (172) Laursen: Man skal ikke skue Hunden paa Haarene, Mathiesen.
- (173) Mathiesen: Aah, hvorfor ikke? det er man da ogsaa nødt til. Man kan jo ikke skue dem paa Tarmene.
- (174) Laursen: Nej, desværre. Naa, saa for en tre—fire Aar siden kom jeg ind i en Krise. Men jeg har jo alle Dage haft en stærk Vilje. Saa jeg sagde ganske haardt til mig selv: Der er ingen, der har nogen Fortjeneste ved, at du kommer paa en Nerveklinik. Nu lever du dit Liv for Fremtiden for at blive en stor Mand. Og derudover spekulerer du ikke. Basta.

²⁷Pamphiliusser: Betegner en lykkelig, heldig person. [ODS]

²⁸Ben: Overført betydning om noget attråværdigt, fordelagtigt eller indbringende. [ODS]

- (175) Mathiesen: Og gik det saa, Laursen?
- (176) Laursen: Saa gik det, Mathiesen. Allerede Aaret efter havde jeg fordoblet min Indtægt og genvundet det halve af min Ungdoms Humør. Men saa kom Oxford.
- (177) Mathiesen: Hvordan kom de i Forbindelse med dig?
- (178) Laursen: Der kom en Direktør op til mig og sagde, at han havde faaet Førelse²⁹ til, at jeg skulde bringe Oxford ind i den danske Rigsdag.³⁰ Saa sagde jeg: "Hvad skal den dêr efter?"
- (179) Mathiesen: Det maatte du nok spørge om! he!
- (180) Laursen: Han sagde: "Dêr skal den opløse Partierne." Saa sagde jeg: "Da var det det mest fejle Sted, De kunde sende den hen. For der er ingen Steder, der er mere interesseret i Partivæsenet, end netop Rigsdagen." "Derfor er det da netop, at vi skal begynde der," svarede han. "Saa tag fat forfra med Statsministeren!" foreslog saa jeg.
- (181) Mathiesen: Det var godt sagt, Laursen. Hvad gjorde han ved det?
- (182) Laursen: "Statsministeren er gammel og hører Fortiden til," giver han igen. "Vi begynder med den kommende Statsminister."
- (183) Mathiesen: Naada for Pokker! Den smagte du jo lidt paa.
- (184) Laursen: Jeg sidder et halvt Minut og kikker paa ham. Saa siger jeg temmelig brydsk: "Vil De *købe* mig?"

"Det vil vi gerne," svarer han lige saa frækt. "De kommer bare selv til at betale Prisen." Og saa slaar han lige med et om og siger næsten højtideligt: "Men lad os nu holde op med alt det Menneskevaas og i Stedet høre paa Gud, for nu vil han tale til os." Og dermed lagde han de knyttede Hænder paa Bordet og bøjede Panden ned og støttede den mod dem.

- (185) Mathiesen: Og hvad i Alverden gjorde *du*?
- (186) Laursen: Jeg blev gal. Først tænkte jeg paa at smide ham ud. Saa tog jeg nogle Betænkninger til Socialloven og begyndte at blade i.
- (187) Mathiesen: Hvorlænge sad han saadan?
- (188) Laursen: Et helt Kvarter, tror jeg. Saa begyndte han at tale uden at løfte Hovedet. "Nu har vi jo saa hørt Guds Stemme," sagde han, "og den talte jo om al den Nød og Elendighed, der følger i Djævelens Triumftog hen over Jorden; og den talte om, hvordan Ulykken ikke er, at vi ikke ved Guds Vilje, men at vi ikke vil den; hvordan Politikerne i alle Lande de plejer deres egne Interesser, og deres Stands og deres Partis og deres Lands, men ingen af dem ofrer sig for Helheden, ingen tænker paa

²⁹ *fået Førelse*: Et yndet udtryk blandt oxford-folk. Udtrykket betegner i denne sammenhæng den måde, hvorpå Gud virker og leder skæbnens gang, eller at modtage Guds inspiration i et stille øjeblik. [ODS]

³⁰ *den danske Rigsdag*: Ordet "rigsdag" betegner et parlament i Norden og Tyskland ("Reichstag"). I Danmark brugtes ordet fra 1849 om den repræsentative, lovgivende forsamling, bestående af folketing og landsting. Tokammersystemet varede indtil Grundlovsændringen i 1953. [ODS & DSD]

alle, Politik er blevet dem et Embede i Stedet for et Kald. Var de bare nogle faa rundtom i Verden, der levede og aandede for den tredie Bøn³¹ og glemte sig selv og alt deres eget for Guds og alle Menneskers Skyld, saa var Jorden ikke den Øglerede, som den nu er i stort og smaat.” Saadan blev han ved, og Haarene rejste sig paa mit Hovede ved at høre paa ham. Det, han der sad og sagde, det var jo alle mine hemmelige Tanker, dem, som jeg aldrig, i hvert Fald ikke siden mine alleryngste Aar, har haft Mod til at give Form. Hvor kunde alt det blive lagt ham paa Tungen her i min Stue?

(189) Mathiesen: Hvad var det for en Direktør?

(190) Laursen: Det var en rigtig Leveherre, havde han da været, indtil for faa Maaneder siden. Han og jeg havde sammen druknet flere Nætter bort i Whisky, ikke fordi jeg brød mig om det, men det hørte med til mine Forretninger. Og nu sad den svampede Fyr her — en Sygdom havde han vist ogsaa haft engang, naa, det tør jeg nu ikke sige — nu sad han her og talte om Frelsen og om Gud, ligefrem med en Slags Myndighed. Og i samme Øjeblik han holdt op med at snakke, løftede han Hovedet, saa paa mig, sagde: ”Jeg kommer i Morgen igen,” og var gaaet.

(191) Mathiesen: Og det gjorde han saa.

(192) Laursen: Naturligvis kom han. Jeg havde bestemt mig til at sige til ham, at vi vilde ikke have nogen Sketch i Dag. Men inden jeg rigtig saa mig til, sad han igen ved Bordet, og i henved ti Minutter sad vi vel stille begge to. Saa sagde han: ”Nu kalder Gud ad Dem, Laursen.” Saa ryger det lige ud af mig, jeg ved ikke, om det var for at gøre Nar eller for Alvor: ”Er det virkelig Gud, der kalder, da kommer jeg.” ”Han tager Dem paa Ordet,” sagde han saa og samlede sin Hat til sig, den havde han lagt paa en Stol; ”allerede i Dag havde De frasagt Dem alle de Ben, De har faaet samlet sammen ved Hjælp af Deres politiske Indflydelse.” Og saa var han væk igen.

(193) Mathiesen: Og det gjorde du saa, Laursen. Jamen hvorfor gjorde du det?

(194) Laursen: Ja, hvorfor? Ved Jeg det? Men jeg sagde til mig selv: ”Hvis denne lede Maddike kan blive saa gennemforvandlet, som det ser ud til, han er blevet, saa maa der ogsaa endnu kunne blive noget ud af mig.” Du kender vel det gamle Eventyr, Mathiesen, om alt det Guldtøj, man henter hos Troldene, men naar man faar det op ved Solens Lys, er det bare visne Blade og Skarn. Den Dag, jeg skal dø, hvad er saa mine Papirer og Titler og Penge? Skidt og Skarn, der bare vilde gøre Kisten endnu tungere, hvis jeg kunde tage dem med mig. Det, der fra først af drev mig ind i Politik, det var dog en Trang til at kæmpe for nogen Idealer; de Idealer maa jeg kunne naa at slaa et Slag for endnu. Maaske det giver en et lidt brydsommere Liv, men saa ogsaa et renere Eftermæle.

(195) Mathiesen: Det er altsaa paa en Maade din Ærgerrighed, der — —

(196) Laursen: Ja, Mathiesen, det kan du gerne sige; det er min Ærgerrighed, der nu stilles i Guds Tjeneste i Stedet for at tjene sig selv.

³¹den tredje Bøn: Fra Fadervor: ”ske din vilje som i himlen således ogsaa på jorden”.

- (197) Mathiesen: Men hvad saa med Partiet?
- (198) Laursen: Jeg har talt med Statsministeren om det. Han afviste mig, maaske nok lidt but,³² med, at vort Partis Stilling jo er den, at Religionen er en Privatsag.
- (199) Mathiesen: Men nu for din egen Skyld?
- (200) Laursen: Ja, maaske kan jeg arbejde efter Guds Plan inden for de gamle Partirammer. Ellers maa jeg prøve at skabe mig et nyt eller arbejde uden for Rigsdagen. Men alt det vil jeg jo i mine stille Timer faa Førelse for. Ja, saadan er det gaaet til. Og nu vil jeg foreslaa, at vi slutter denne Samtale med at være stille lidt sammen. Maaske Gud ogsaa har noget at sige dig.
- (201) Mathiesen: Ja, det kunde jo være. Det kunde saamænd gerne være.
- (202) Laursen: Du siger det saa — — — Er der noget bestemt, du tænker paa.
- (203) Mathiesen: Aah, der var jo det — naa men — —
- (204) Laursen: Jo, hvad er det?
- (205) Mathiesen: Ja, hvis du nu faar altsaa denne hersens Førelse til, at du ogsaa skal melde dig ud af Partiet — — —
- (206) Laursen: Ja, og saa maaske danner et nyt, saa kunde det jo være, at du, Mathiesen, bliver min gode Støtte ogsaa i det.
- (207) Mathiesen: Næ, jeg tænkte jo nu nærmest, maaske *jeg* saa fik — æh, Førelse til at overtage Kredsen efter dig.

4. Akt: MELLEMLÆGER

- (208) Albert: Naa, Kollega, slaa Halehvirvlerne i Chesterfielden³³ og fortæl mig saa, hvordan gaar det dig, efter at du har tilmeldt dig hos De sidste Dages Hellige?³⁴ Kommer dine Patienter sig hurtigere? eller er der Opgang at spore i Sygdomstilfældene? Ja, jeg ved jo ikke, hvordan den store Hospitalsforstander bærer sig ad, naar han skal vise sig imødekommende over for en Læge?
- (209) Frederik: Aah, det gaar altsammen i den gamle Gænge.
- (210) Albert: Jeg vidste ikke andet end, at der indtraadte en stor Forandring i Verdensordenen. Jeg troede, alle I Oxfordfolk i Følge Kontrakt var forpligtede til at skinne i Ansigtet som Englebasser, men du ser stadig væk ud som den Regnvejrsdag, du har lignet siden Studenteraarene.

³²*but*: Betyder i denne sammenhæng "ufølsomt", "mut". [ODS]

³³*slaa Halehvirvlerne i Chesterfielden*: Morsom talemåde, der opfordrer nogen til at sidde ned. "Chesterfield" er navnet på et eksklusivt engelsk håndværk og design af lædermøbler. Det opstod i 1700-tallet og fandt stor udbredelse fra 1900-tallet og frem. [DSD]

³⁴*De sidste Dages Hellige*: Oprindeligt navn for mormonerne, hvis hovedkvarter er beliggende i Salt Lake City, Utah, USA. Mormon-kirken blev grundlagt af Joseph Smith Jr., som skrev bogen "The Book of Mormon" (1830). Mormon var ifølge mormonerne den profet, som Gud befalede at samle gamle optegnelser om det amerikanske kontinent siden urtiden. [BOE]

(211) Frederik: Jeg er heller slet ikke i bedre Humør, hvis du tror det.

(212) Albert: Hvaba'?

(213) Frederik: I den Henseende er jeg uforandret.

(214) Albert: Hvori bestaar da Forandringen, om det er tilladt en gammel Konfidente³⁵ at fritte?

36

(215) Frederik: Den bestaar i, at jeg er blevet en bekendende Kristen.

(216) Albert: Og hvorfor er du det, gamle Jas?

(217) Frederik: Af Anstændighedshensyn. Oxford har aabnet mine Øjne for, at det var een stor Uværdighed, jeg levede i. Jeg opførte mig som tilhørende Folkekirken paa Skatteskemaet og betalte min Kirkeskat og dermed Basta. Saa bliver en af mine Patienter oxfordsk, og hun³⁷ kommer til mig en Dag: A har faaet Førelse, Dr. Hjælm, til at sige Dem, te De skal melde Dem ud af æ Kirke.

(218) Albert: Hvormed begrundede denne gode Kimbring³⁸ sin Anskuelse?

(219) Frederik: "For enten er Gud til, Dr. Hjælm," sagde Konen, "og saa driver De Grin med ham; eller ogg³⁹ er han ikke til, og saa driver De Grin med Dem selv."

(220) Albert: Tja, det lader sig høre.

(221) Frederik: Jeg smilte forbindtligt, som jeg har vænnet mig til det fra Missionens⁴⁰ Omvendelsesforretning. Men da Konen var gaaet, kom jeg til at tænke over hendes Ord. Jeg fandt, hun havde Ret. Saa kørte jeg mig en Tur i Hederne. Jeg spurgte mig selv, hvad Religionen betød for mig, vejede pro et contra. Det viste sig, at alt lagt til alt betød den saa meget, at jeg ikke vilde miste den.

(222) Albert: Og saa gik du til den kimbriske?

(223) Frederik: Rigtigt, saa gik jeg til den brave Kone og sagde: "Nu har jeg taget mit Parti."

(224) Albert: Tja. Men hvorfor saa netop Oxford?

³⁵*Konfidente*: En fortrolig ven. [ODS]

³⁶*fritte*: Betegner en ivrig, vedholdende og undertiden også indirekte måde at spørge en ud. [ODS]

³⁷*hun*: Patienten taler med jysk eller nordjysk dialekt bl.a. "a" (jeg), "te" (jysk form af "at") og "æ" (en). [ODS]

³⁸*Kimbring*: Oprindeligt var Cimbrerne (vistnok) en germansk folkestamme, fra den jyske halvø (Himmerland), der i slutningen af det 2. århundrede f.Kr. foretog et togt til Gallien og andre lande og blev tilintetgjort af romerne (år 101 f.Kr.). I sammenhængen bruges ordet, som det i dag er mest almindeligt, mere eller mindre synonymt med "jyde". [DSD]

³⁹*ogg*: Formentlig skrevet som det kunne udtales på jysk.

⁴⁰*Missionens*: Indre Mission eller "Den kirkelige Forening for den Indre Mission" (stiftet 1861) er en folkekirkelig missionsbevægelse baseret på en evangelisk-luthersk kristendomsforståelse. Under Vilhelm Beck (formand fra 1881) voksede bevægelsen sig landsdækkende og indflydelsesrig bl.a. via bygning af missionshuse og grundlæggelse af skoler, uddannelser, foreninger og blade. Indre Mission lagde i sin kristendomsforståelse stærkt vægt på kærlighedsgerningen og den enkeltes religiøse omvendelse (vækkelse). Indre Mission med sit pietistiske ophav fordrede bl.a. en dyb inderliggørelse af troen via ivrig bibellæsning og samvær med andre omvendte og krævede også en markant og fordømmende afstandstagen fra verdslige fornøjelser, såsom kortspil og teater, der ansås som syndige. Således kan Indre Mission siges at være præget af et vist enten-eller, for- eller imodsyn, og et af Indre Missions kendetegn var da også lægmændene eller vækkelsesprædikanterne, som kunne tale dunder (en dunder tale som Munk i øvrigt havde en vis beundring og sympati for) og ofte fremstillede Herren som en streng Gud, der dømte vantro til fortabelse i evighed. [DSD & NN1]

- (225) Frederik: Fordi Oxford byder mig Kristendommen i om jeg saa maa sige Renkultur; den lader mig slippe for en Række Dogmer, som jeg foreløbig slet ikke kan se Værdien af. Den siger til mig dette enkle: du skal holde fast ved Gud, saa holder han fast ved dig. Det prøver jeg saa paa.
- (226) Albert: Tja.
- (227) Frederik: Ja, mere er der ikke.
- (228) Albert: Nej. — Lykkeligere har det altsaa ikke gjort dig?
- (229) Frederik: Aah nej. Maaske snarere tvært imod. Jeg har faaet det saadan, at jeg synes Gud ser paa mig hele Tiden; jeg er nervøs for, at jeg ikke gør mine Sager godt nok. Men maaske det vil fortage sig, naar jeg bliver vant til at arbejde under saadan et Opsyn.
- (230) Albert: Jeg bildte mig ind, at for den virkelig troende var det, som om — ja altsaa Gud førte Kniven for ham.
- (231) Frederik: Det ved jeg ikke. Jeg har ikke hørt, at Gud tager Ansvar for noget Menneske, der kommer til ham. Men jeg vil hellere have Gud med i mit Arbejde og være bange for ham, end jeg vil være selvsikker og undvære ham.
- (232) Albert: Sig mig, Frederik, maa jeg spørge?
- (233) Frederik: Saa hjertensgerne da. Det hører jo netop med til min nye Indstilling, at jeg gerne vil pumpes.
- (234) Albert: Beder du, inden du opererer?
- (235) Frederik: Jeg beder inden ethvert Sygebesøg, inden enhver Operation.
- (236) Albert: Siger du noget?
- (237) Frederik: Jeg lukker blot mine Øjne, og saa mærker jeg, Gud er nær.
- (238) Albert: Hvordan — — — ja, det kan du vel ikke *forklare*?
- (239) Frederik: Jeg mærker det, som om — du ved, man kan pludselig faa en Følelse af, at man bliver iagttaget eller, at nu tænker nogen paa En. Jeg føler saadan, ligesom en Kraft aander paa mig — eller rører ved mig, — nej, du har Ret, jeg kan ikke forklare det.
- (240) Albert: Føles det lige stærkt hver Gang?
- (241) Frederik: Nej.
- (242) Albert: Og du har ikke kendt til det før?
- (243) Frederik: Nej.
- (244) Albert: Og det er ikke en hyggelig, en opløftende Fornemmelse?
- (245) Frederik: Snarere er den knugende. Men opløftende eller det modsatte — har man eengang kendt til den, vilde man ikke undvære den.

- (246) Albert: Men-n foreholder Bevægelsens Profeter dig ikke, at det er galt, at du ikke er fuld af fun⁴¹?
- (247) Frederik: Bevægelsen har ingen Dogmer, heller ikke, at en Kristen skal være fuld af fun. Men nu har du spurgt mig saa grundig ud, Albert, at nu maa det være min Tur til at krydsforhøre dig: tror du paa Gud?
- (248) Albert: Det ved jeg skam ikke.
- (249) Frederik: Synes du, det Svar er et anstændigt Menneske værdigt?
- (250) Albert: Ja, hvorfor ikke? hvad kan jeg arme lille Pincet vide om Gud? Og hvad kommer alt det mig ved? Min Bestilling er at sprætte Folk op med en Kniv og sy dem sammen igen.
- (251) Frederik: Og det behøver du ikke Guds Hjælp til?
- (252) Albert: Ikke saa vidt jeg ved da. Men derfor kan det jo godt være, han staar i en Usynlighedskappe ved Siden af mig og passer paa, at jeg ikke gør Brølere. Det vil han jo sikkert være saa honnet⁴² at gøre ganske uanset mine Forestillinger om ham.
- (253) Frederik: Og du har aldrig følt dig hjælpeløs ene, Albert? Og aldrig følt Livet som en Tomhed? som noget latterligt, at der gik dit Liv med at sprætte Maver op og sy dem sammen igen?
- (254) Albert: Saa, saa, saa.
- (255) Frederik: Du har aldrig trængt til en Arbejdsgiver, Albert, saa du kunde sige: jeg arbejder i saa stor en Gaard, at jeg slet ikke kan overskue Bedriften, men han, i hvis Brød jeg er, kan selvfølgelig, og det er mig nok til at give Mening i mit Slid.
- (256) Albert: Min Arbejdsgiver er Livet.
- (257) Frederik: Livet, ha! hvad er Livet for noget? blindt, taaget, meningsløst i sig selv, maaske kun en Blindtarm paa Døden.
- (258) Albert: Ja, hvad er Gud for noget?
- (259) Frederik: Gud han er Sjæl af vor Sjæl eller rettere, i ham mødes Aand med Aand.
- (260) Albert: Jajajajaja, Frederik, det har været Skik hos mig i mange Aar, at naar det Ord Aand bliver nævnet, saa lader jeg en Engel spadsere igennem Stuen.
- (261) Frederik: Har du meldt dig ud af Folkekirken?
- (262) Albert: Nej, jeg har sgu ikke. Og jeg gør det heller ikke. Jeg sætter Pris paa, at Folk, som jeg har slaaet ihjel ganske formløst, kommer i Jorden med lidt Festivitas. Det og flere andre lignende Ting i det mindste har vi Præsterne til, og derfor vil jeg godt være med til at give en Skilling til, at de kan blive ved med at leve. Og værsgod, kom saa med ind til Frokosten.

⁴¹*fuld af fun*: Direkte oversat beyder ordet morskab, sjov eller fornøjelse. Ordet skal her forstås i sammenhæng med den følelse af at være "changed", en slags lykkerus. [ODS]

⁴²*honnet*: Fransk låneord: Hæderlig, ærlig og skikkelig.

- (263) Frederik: Albert, du har lavet dig et System af Overfladiskhed, som slet ikke er dig værdigt. Kan du huske, du engang for nogle Aar siden midt i et Sold⁴³ blev trist og udbrød: ”Hvorfor kurerer vi egentlig Mennesker? de allerfleste havde jo meget bedre af at dø?”
- (264) Albert: Har din nye Filosofi da givet dig Svar paa det Spørgsmaal?
- (265) Frederik: Vi kurerer Mennesker, fordi Gud har givet dem Livet og vil dem noget med Livet.
- (266) Albert: Og hvad er saa det?
- (267) Frederik: Jeg er ikke Gud. Jeg er heller ikke hans Fortrolige. Det er mig nok, at jeg er i hans Brød og modtager hans Direktiver. Tomt og dødt var det, dengang jeg var ene i Verden. Nu er der dog blevet Liv og Formaal i den, efter at man har forstaaet, at Gud er til. Albert, Albert, hele Slægten er udgaaet fra Gud. Den gaar tilbage til Gud igen. Der er intet andet Ord, der kan bære Tilværelsen end det Ord Gud. Albert, hvornaar vil *du* hjælpe os?

5. Akt: JAGTEN

- (268) Peter: Hallo.
- (269) Jens: Hallo.
- (270) Peter: Er det dig, Jens?
- (271) Jens: Javel er det mig.
- (272) Peter: Jeg synes, du er saa langt væk i Dag.
- (273) Jens: Hvem er du?
- (274) Peter: Det er da Peter begribeligvis.
- (275) Jens: Naa, det er Peter. Goddag, Peter.
- (276) Peter: Goddag, Jens. Ja, jeg ringer til dig, nu begynder det jo igen den attende.
- (277) Jens: Ja, det gør det vel saa.
- (278) Peter: Ja, saa i Aar er det jo dit Tilfald at komme over til mig. Saa venter vi dig fra Morgen af.
- (279) Jens: Det er pænt gjort af dig, Peter. Jeg siger saa mange Tak. Men jeg er ræd for, du ikke kan regne med min Assistance i Aar til at faa dine Agerhøns i Gryden.
- (280) Peter: Hvad for noget? Kan jeg ikke regne med — — I er da ikke syge ovre ved jer?
- (281) Jens: Nej, vi er endda ikke, nej, slet ikke, nej, tværtimod vil jeg snarere sige.

⁴³*Sold*: Udtrykkets oprindelse er uklar, men ordet menes muligvis at stamme fra islandske studenter på Regensen i 1800-tallet og det islandske ord ”sollur”, der betyder gilde eller lystigt selskab. Kaj Munk boede på Regensen 1921-1924. Har ikke noget at gøre med ”sold” i betydningen ”løn”. [ODS]

- (282) Peter: Jamen saa forstaar jeg da ikke — — hvad kan der saa være i Vejen?
- (283) Jens: Aah, det kan jeg snart ikke staa her og forklare dig i Telefonen. Men du maa ikke regne med mig i Aar, Peter. Det maa du ikke.
- (284) Peter: I Aar ikke? Kommer du slet ikke herover i Aar? Hør, det vil jeg Pinedød have Rede paa. Har jeg fornærmet dig? er der nogen, der er rendt med noget Sladder og Løgn, siden jeg ikke længer er god nok til at gaa paa Jagt sammen med?
- (285) Jens: Nej, nu er du helt paa Vildspor, du. Saa maa jeg hellere sige dig det kort og godt som det er: jeg har lagt Jagten af.
- (286) Peter: Har du lagt —? Hvad vil det sige? er der passeret dig noget med Bøssen?
- (287) Jens: Ja, det er der egentlig. Jo, for ser du, den var ved at tage Magten fra mig. Det ved du vel nok.
- (288) Peter: Aah Snak.
- (289) Jens: Jo, den var. Den har lokket mig bort fra mit Arbejde til at spille mange Eftermiddage, som min Bedrift ikke vel havde Raad til at undvære mig i. Det var galt allerede i Forfjor. Stinne begyndte at græde over det; hun kunde ikke ene kommandere Folkene, naar jeg rendte ude i Hederne og Moserne og tossede efter Bekkasinerne.

44

- (290) Peter: Er det virkelig Stinne, der har forbudt dig den uskyldige Fornøjelse?
- (291) Jens: Nej, saa min Sandten er det da ikke Stinne, Peter. Men jeg lovede mig selv i Fjor: nu gaar du kun om Søndagene. Jeg holdt det ogsaa godt nok de første Par Uger, men saa — — naa ja — —
- (292) Peter: Det manglede ogsaa bare! hvem skulde have Lov til at bruge sin Bøsse om ikke du? den dygtigste Skytte i mange Miles Omkreds!
- (293) Jens: Jo, hvis jeg kunde beherske mig, saa skulde jeg have Lov. Men naar jeg nu drev af i Tide og Utide. Naar jeg nu spurgte mig selv om Forlov og fik Nej og saa stak af alligevel. Jeg begyndte at foragte mig selv, forstaar du. Jeg var jo ikke bedre end en Dranker.
- (294) Peter: Tror du da virkelig saa, at du i Aar — —
- (295) Jens: Ja, det tror jeg virkelig; for i Aar faar jeg Hjælp til det.
- (296) Peter: Til hvad?
- (297) Jens: Til at lade være.
- (298) Peter: Hvad er det for en Hjælp?
- (299) Jens: Ja, det er saadan en mærkelig Historie, Peter. Men det er altsaa Guds Hjælp.
- (300) Peter: Hvad siger du?
- (301) Jens: Jeg siger, det er Guds Hjælp.

⁴⁴*Bekkasinerne*: En lille sneppefugleart. Munk skrev i øvrigt jagtfortællingen ”Bekkasinerne” (Nationaltidende d. 12.09.1937), hvor det bl.a. fortælles, at bekkasinerne skulle smage sublimt, men at de næsten var umulige af ramme. [ODS]

- (302) Peter: Guds Hjælp?
- (303) Jens: Ja.
- (304) Peter: Naa saadan. Ja. Javel. Ja, saa er der vel ikke — — Ja ja da. Kornet folder⁴⁵ikke meget i Aar.
- (305) Jens: Du skal slet ikke blive flov paa mine Vegne. Det er en helt ærlig og ligefrem Sag, at Gud kommer et Menneske til Hjælp, naar han ikke selv kan klare sig.
- (306) Peter: Sig mig, Jens, er du blevet missionsk?
- (307) Jens: Nej, slet ikke.
- (308) Peter: Ja, noget Dævelskab maa der være sket med dig, siden du lige med-et kan komme i Tanker om noget saa vanvittigt, som at det skulde være Synd at gaa paa Jagt.
- (309) Jens: Jamen det siger jeg jo slet ikke, Peter. Jeg siger bare, det er Synd for mig. For hos mig tager det Overhaand. Og jeg er engang saadan indrettet, at jeg maa bevare min Selvrespekt; ellers kan jeg ikke være til. Gaa du dog bare paa Jagt, alt det du vil; det gør ikke *dig* noget. Men jeg kan altsaa ikke taale det mere. Og saa er det da kun til at være lykkelig over, at Gud vil bevare mig imod det.
- (310) Peter: Kan du bevare din Selvrespekt, naar du skal have en anden til at passe paa dig?
- (311) Jens: En anden?
- (312) Peter: Ja. Gud, som du kalder det.
- (313) Jens: Ja, Peter, det kan jeg. Gud er den eneste, et voxent Menneske kan taale at have til Barnepige uden at blive til Grin for sig selv. Jeg tror det kommer af, at Gud han ligesom gaar ind i os og gør sig til et med os og bliver et Stykke af os selv.
- (314) Peter: Ja, det kender jeg ikke noget til. Hvem er ellers det, der har bildt dig ind, at du ikke mer maa bruge den Færdighed, Vorherre selv har givet dig?
- (315) Jens: Det er der ingen, der har bildt mig ind; det har jeg vidst med mig selv det sidste Par Aar. Men vi har en Lærer her i Sognet, der er blevet Oxfordmand, hvis du da ellers ved noget om, hvad det er
- (316) Peter: Naa, er det ham, der har gjort dig kulret?
- (317) Jens: Det er ham, der har vist mig, hos hvem jeg kunde faa Hjælp, dengang jeg selv havde set, hvor elendig jeg vilde ende, hvis jeg blev ved med at være overladt til mig selv.
- (318) Peter: Men tror du da virkelig nu, Jens, tror du da virkelig, at naar det nu begynder at knalde rundt omkring din Gaard, og Agerhønsene kommer susende forbi — ja Tak, vi vil gerne have 3 Minutter til — lige over dit Hoved og smider sig i dine Kartofler lige østen for Møddingen, tror du saa, du kan lade Skyderen staa og ruste inde i Forstuekrogen?

⁴⁵*Kornet folder*: Gammeldansk landbrugsudtryk, der er en slags målangivelse for høstudbytte - om det antal gange, afgrøden oversteg udsæden fx 10-fold. [ODS]

- (319) Jens: Jeg rører den ikke i Aar da.
- (320) Peter: Det kan jeg egentlig ikke ret forstaa. Hvis Vorherre er saa mægtig til at bevare dig, saa kunde det da ikke gøre nogen Fortræd, om han lod dig gaa saadan engang ind imellem i alskens Uskyldighed, vel?
- (321) Jens: Nu skal du lade være at friste mig, Peter. Selv om man holder Gud i Frakken, skal man alligevel ikke række Fanden en Finger. Hver Morgen strax naar jeg kommer til Kørne, saa sætter jeg mig paa en Malkeskammel og lukker Øjnene et Par Minutter og gør ikke andet end være stille, og da har Gud sagt mig: ”Bøssen maa du aldrig røre igen, inden du ved, den ikke længer er en Fristelse for dig.”
- (322) Peter: Det er jo noget taabelig Snak, Jens. Hvordan kan Gud tale til dig, fordi du sætter dig ned paa Malkeskamlen? Jeg vil ikke snakke mere med dig om alt det her. Men en af de første Dage efter at Jagten er gaaet ind, saa stikker jeg over, og saa gaar vi ud sammen og skyder et Par Agerhøns til Aftensmaden bagefter.
- (323) Jens: Du skal være velkommen, og du skal faa en Kaffepuns, og du skal faa Lov til at gaa ud og skyde alle de Agerhøns, du vil; men mig faar du altsaa ikke med.
- (324) Peter: Naar du ikke kunde lade være i Fjor, hvorfor tror du saa, du kan i Aar?
- (325) Jens: Men det har jeg jo fortalt dig, bitte Peter. Fordi. ..
- (326) Peter: Javel saa. Jeg kan bare ikke begribe, hvorfor passede Vorherre ikke paa dig i Fjor saa?
- (327) Jens: Fordi — ja, fordi jeg havde jo ikke bedt ham om det, jeg var jo Selvejer i Fjor, Gud holder ikke Slaver, kun Tjenestefolk. Naar man ikke fæster⁴⁶ sig bort til ham, saa er man ikke i hans Brød.
- (328) Peter: Men nu har du altsaa fæstet dig til ham?
- (329) Jens: Det kan du tro, jeg har.
- (330) Peter: Og det er du glad ved?
- (331) Jens: Det kan du tro jeg er.
- (332) Peter: Saa kan vi to vel ikke gaa i Spænd sammen mer?
- (333) Jens: Men hvorfor skulde vi dog ikke kunne det?
- (334) Peter: Jo, fordi — aah, saa meget. Du ser vel ned paa mig, fordi jeg bliver ved med at være — Selvejer.
- (335) Jens: Jeg ser ikke ned paa nogen, Peter. Men jeg ønsker dig jo selvfølgelig det samme Gode, som jeg har faaet, at naar du engang kommer til at staa i noget, du ikke kan magte, saa maa du finde den samme Hjælp, som jeg har fundet.
- (336) Peter: Ja ja, det er godt, Peter. Men saa skyder jeg altsaa mine Høns alene. Og hvis jeg kommer over til dig, gaar du altsaa ikke med ud?
- (337) Jens: Det gør jeg ikke.

⁴⁶fæster: Betegner de bønder, der boede på gårde, hvor herremanden havde livsvarig brugsret til jorden. En, der er fæstet, stod i modsætning til en ”selvejer”, dvs. en person, der selv ejede den ejendom, han beboede, eller som her den gård, han drev. [ODS]

- (338) Peter: Men jeg siger, at du gør.
- (339) Jens: Og jeg siger, at jeg gør det ikke.
- (340) Peter: Ja ja, nu faar vi se. Der er jo mange Maader for kloge Folk at blive taabelige paa. Men saa taabelige kan de vel heller ikke blive, at man ikke kan faa dem til Fornuft, naar man bare bærer sig rigtigt ad.

6. Akt: DEN ARBEJDSLØSE

- (341) Valde: Naa, Tist, gaar du her og hænger med Lufferne? Hvordan skær den altsaa?
- (342) Tist: Ja, hvad?
- (343) Valde: Har du ikke faaet noget at bestille endnu?
- (344) Tist: Næi.
- (345) Valde: Det er vel nok fandango.⁴⁷ Nu har du gaaet her og spillet Overklassekapitalistidiot i et Par Aar.
- (346) Tist: 25 Maaneder, gamle.
- (347) Valde: Det er vel nok et blaat Øje. Sig mig, holder du ogsaa til med disse hersens Fordoxer endnu?
- (348) Tist: Vel gør jeg saa. Jeg bliver ved, hvad jeg er begyndt paa.
- (349) Valde: Ja, det kan man jo altsaa mærke med Arbejdsløsheden.⁴⁸ Du er vel nok en spy⁴⁹Krabat, du, Tist.
- (350) Tist: Er jeg?
- (351) Valde: Da du gik hen og blev Fordoxe, saa troede altsaa undertegnede, at det er vel nok en fin Fidus, han der laver. Nu ryger han altsaa i Arbejde lige som et Søm. Men nu ved jeg Knagen hagle mig ikke, hvad Fantasier jeg skal gøre mig inde i Tænkeapparatet. Alle disse Grever og Professere, du er blevet Kammerat med der i den nye Fagforening, kunde de da ikke faa dig ind ved noget? Hvad er de ellers for nogen Dryppeløg⁵⁰ og Mumlegummer?
- (352) Tist: Det kunde de maaske nok. Men det skal altsaa ikke hedde sig, at jeg har taget Emblemet i Knaphullet for en Billets Skyld.

⁴⁷*fandango*: Egentlig navnet på en spansk folkedans, men udtrykket bruges i dagligdags og spøgefuld henseende også til at betegne lystighed og halløj generelt. [ODS]

⁴⁸*Arbejdsløsheden*: I 1930'erne befandt Danmark sig i en markant omstillingsfase fra landbrugskultur til industrination og velfærdssamfund. Samtidig havde børskrakket på Wall Street i 1929 været startskuddet til en global økonomisk krise. På nogle få år (1930-1932) steg mængden af arbejdsløse i Danmark med 20 %, og antallet af tvangsauktioner 6-dobledes. Især landarbejdere og ufaglærte arbejdere i byen var hårdt ramt, hvilket forøgede spændings- og modsætningsforholdet til arbejdsgiverne og kapitalen. "Depressionen", som tiden også kaldes, krævede nye politiske tiltag, og Socialdemokratiet med statsminister Thorvald Stauning og K. K. Steincke (social- og justitsminister) i spidsen indførte en række sociale reformer. [FAK & DSD]

⁴⁹*spy*: En ejendommelig, mærkelig eller morsom person. [ODS]

⁵⁰*Dryppeløg*: Vulgært udtryk for en tung og langsom person, en der har svært ved at følge med, et drys. [ODS]

- (353) Valde: Aah, skidt Pokker med det! naar bare man faar fat igen.
- (354) Tist: Ja, det skulde nu altsaa ikke hedde sig. Kan du ikke forstaa det?
- (355) Valde: Naa ja! for min Skyld maa du æde Luftsteg, saa længe du gider. Men jeg kan Pokker ikke begribe: hvad har du saa faaet ud af at blive Jesusmand. Kan du forklare mig det?
- (356) Tist: Jeg har ikke faaet noget ud af det, Valde. Og jeg blev det heller ikke for at faa noget ud af det.
- (357) Valde: Hvorfor bliver man saa noget?
- (358) Tist: Jeg blev det, fordi jeg blev det altsaa. Fordi det nu passede mig. Er du med paa den. — Jeg kunde slet ikke lade være med det. Nej. Det var Ellen, der fik mig med til Mødet. Og da saa de andre begyndte at bekende, saa krøb det jo ogsaa i Nakkeskindet paa mig. Jeg maatte ogsaa op.
- (359) Valde: Naa, og hvordan var det?
- (360) Tist: Det ved jeg ikke noget om. Jeg vidste jo først bagefter, at jeg havde været deroppe. Men jeg har aldrig fortrudt det siden. For lige fra den Dag af har jeg troet paa, at der er en Mening med mit Liv. Og jo mere sort det ser ud for mig, og jo flere Nejer, jeg faar, hvor jeg spørger mig for, des mer sikker bliver jeg altsaa paa, at der er en Mening med alt det, man skal gaa igennem her i Rendestenen.
- (361) Valde: Hvad skulde det være for en Mening? Der behøver sgu ikke være nogen anden Mening, end at man har det godt; og naar man har det skidt, saa er det sgu lige meget med Meningen.
- (362) Tist: Det er netop lige præcis, hvad det ikke er. Det, der holder mig i Gang, Valde, det, der faar mig til at spadsere Frihavnen forbi, hvergang jeg kommer i Nærheden — tror du, jeg kunde have klaret denne her Uendelighed med Mor syg og mig selv til ingenting og alt det andet, hvis jeg ikke havde troet paa
- (363) Valde: Gu' kunde du saa; det er der saa mange, der gør, og de tror ikke paa noget.
- (364) Tist: Jeg ved ikke, hvordan de andre er indrettet. Jeg kunde ikke, det ved jeg da.
- (365) Valde: Det er bare noget, de Hellige har bildt dig ind. Og du kan hilse dem fra mig af og sige, at naar de ikke engang kan afskaffe Arbejdsløsheden med deres Patentreligion, saa regner jeg den ikke for mer end som Staunings.
- (366) Tist: Jamen det kan den ogsaa.
- (367) Valde: Hvad kan den?
- (368) Tist: Den kan afskaffe Arbejdsløsheden. Hvis alle vilde blive Kristne, altsaa saadan rigtig, saa det batter, saa fik vi Ende paa Arbejdsløshed og Fattigdom og Krigssvinerier⁵¹ og —

⁵¹Krigssvinerier: Muligvis hentyder Munk her til 1. Verdenskrig eller mere sandsynligt den italienske besættelse af Abessinien (Etiopien) i 1935 ved Benito Mussolini (1883-1945) - en hændelse og en diktator, han behandler nærmere i skuespillet "Sejren" fra samme år som "10 Oxford-Snapshots".

(369) Valde: Saa? naa, saa det gjorde vi. Og naar alle Huse engang er bygget af Lagkage, saa kan vi krybe op i Skorstenen og slikke Flødeskum.

(370) Tist: Det var en køn Religion, du der kom med. Saa mener du kanske, det er haabløst altsammen. Men se, dêr tager du fejl, Valde. Og vi skal arbejde paa at skaffe bedre Kaar for den arbejdende Befolkning, ja, og for alle Mennesker, og vi skal tro paa, det kan lade sig gøre, lige som at Negerslaveriet er afskaffet. Og det er det, Oxford-folkene lige saa stille har faaet puttet ind i Hovedet paa mig. Det kan være, at jeg maa igennem alt dette hersens Skidt og Fnat, maaske for at jeg rigtig skal lære, hvad for en Forbandelse Arbejdsløsheden er, saa jeg aldrig glemmer det, og saa at naar jeg er blevet til noget engang, saa kan jeg sætte alt ind paa at finde paa Midler imod den Sygdom og ikke bare lade staa til som alle dem, der nu er ved Magten og luller sig til Ro med, at saadan er nu engang Verden, og den kan aldrig blive anderledes, fordi at de nemlig aldrig rigtig selv har oplevet, hvor galt det er, eller ogsaa har de glemt det.

(371) Valde: Nej, nu har jeg aldrig kendt mig selv. Du har jo udviklet dig til at blive en ren Fælleddaler.

52

(372) Tist: Ja, hva, noget gaar man jo og tænker sammen, naar man ikke har andet at bestille end at holde Øje med, hvor meget Ællingerne i Sortedamssøen voxer paa en Nat. Men jeg vil sige dig, Valde, jeg er bleven saa fuld af Tro paa, at Verden kan blive og skal blive bedre, for vi, der er voxet op i det Helvede, Europa nu er blevet til, — naar vi engang bliver gamle nok til at tage Roret, saa glemmer vi ikke, hvad vi har været igennem i vor Ungdom. Jeg tror paa Guds Førelse, Valde, og det holder mit Humør oppe.

(373) Valde: Da var det ellers langt nok nede, da jeg væltede med Pedaleren over dig; det var saa langt nede, at det var, lige som jeg faldt ned i et Hul.

(374) Tist: Det kan ikke være lige højt oppe altid, Valde, men i det store og hele, saa er jeg fyldt af Gaapaahumør, meget mer end jeg var, da jeg havde Arbejde, og det kan du da ikke synes, der er noget forkert i. Det skal vi da have, hvis der skal ske noget.

(375) Valde: Holder du til med Ellen endnu?

(376) Tist: Det gør jeg vel nok. Hvorfor det?

(377) Valde: Naa, jeg tænkte jo altsaa

(378) Tist: Ja, vi er jo altsaa blevet gift.

(379) Valde: Gift? Vorherre bevare's!

(380) Tist: Naa—e ja. Hvorfor det?

(381) Valde: Er hun ogsaa med paa den, altsaa med Religionen, lige saa godt endnu?

⁵²Fælleddaler: Nørre Fælledd i København blev efter "Slaget på Fælledden" et historisk symbol på arbejderbevægelsens kamp. Slaget på Fælledden var et voldsomt sammenstød med mange sårede d. 5. maj 1872 mellem arbejdere og politi og soldater, opstået i forbindelse med et møde, hvor tusinder var samlet. [DSD]

- (382) Tist: Aah, det ved jeg snart ikke. Nej, det er hun altsaa ikke, ærlig talt.
- (383) Valde: Naa ja, der kan du jo selv se.
- (384) Tist: Hvad kan jeg se?
- (385) Valde: Det holder jo altsaa ikke.
- (386) Tist: Hvis Fejl er det?
- (387) Valde: Det kan være, I ligger i Ukammeratskab over det?
- (388) Tist: Jeg siger til Ellen: naar Gud viser En den rette Vej, saa skal man ikke springe fra, om ogsaa den ikke fører til Himlen lige med det samme. Men der er jo altsaa det, at hun synes ogsaa at lige som du. At naar det ikke har hjulpet os endnu, saa er det ikke noget. Men jeg siger til hende lige som til dig, at man skal ikke blive et kristent Menneske for at faa Penge for det.
- (389) Valde: Og hvad siger hun til det?
- (390) Tist: Aah, hun siger saa meget. Men du maa ikke tro, hun er blevet lykkeligere af, at hun har slaaet sig løs fra alt *det*, hun dêr var kommen ind i. Men saa sagde jeg bare: nu maa jeg rigtig hænge ved det, for nu skal jeg altsaa have Humør for os begge to, indtil jeg faar dig med paa den rigtige Galej igen.
- (391) Valde: Jeg kan bare ikke faa det inden for Pandeskallen: naar du selv kan se paa dine allernærmeste, at det ikke holder, hvor kan du saa blive ved med at holde fast ved det.
- (392) Tist: Torskehovede! fordi nogen slipper Redningslinen igen, efter at de har faaet fat, skulde vi andre saa ogsaa gøre det? Men du forstaar ikke noget af det, Valde; du forstaar ikke, at det, der er sket med mig, det er, at det er gaaet op for mig, at Gud er til. Og naar Gud er til, saa er det lige meget med alt andet.

7. Akt: PAA SLOTTET

- (393) Julius: Jeg har hm noget at sige dig, Emilie.
- (394) Emilie: Men da, Julius! Det har du ikke haft i 15 Aar.
- (395) Julius: Synes du hm saa, det er for tidlig nu?
- (396) Emilie: Det kommer rigtignok i høj Grad an paa, hvad det er.
- (397) Julius: Men jeg har en Bøn til dig inden. Hvis det er dig muligt, Emilie, saa læg hm den haanlige Stemme bort. Jeg kommer til dig i Dag ud af hele et Hjertes Ydmyghed og Alvor, og derfor
- (398) Emilie: Kan det saa ikke være tilstrækkeligt? Jeg har set et Eftermiddagsblad fra i Gaar.
- (399) Julius: Et Eftermiddagsblad?

- (400) Emilie: Og det forkyndte med diskrete Skandalebogstaver, at Grev Julius til Ørneborgen ogsaa havde indrullet sig i Korstogsarmeen. Har du ikke set det selv?
- (401) Julius: Nej, jeg har ikke. Og jeg anede ikke, at du vidste det.
- (402) Emilie: Jo Tak. Og jeg har længe mærket det paa dig, at du gik og kedede dig og var paa Jagt efter en eller anden ny Perversitet.
- (403) Julius: Emilie!
- (404) Emilie: Saa helt bag paa mig kommer det jo ikke, selv om jeg ganske vist ikke havde regnet med denne Genre.
- (405) Julius: Det kan ikke nytte, Emilie, du skræmmer mig hm ikke med din Façon. Dette nye er Alvor for mig. Jeg vil hugge gennem Isbjerget imellem os. Den Misforstaaelse, vort Ægteskab til nu har været —
- (406) Emilie: Misforstaaelse? Sig hellere Raahed.
- (407) Julius: Saa siger vi Raahed — den kan der komme noget fint og godt og lykkeligt ud af endnu.
- (408) Emilie: Hvordan har du tænkt dig, det skulde foregaa?
- (409) Julius: Det skal begynde med, at jeg beder dig om Forladelse for enhver Utroskab, enhver Uridderlighed, jeg har begaaet over for dig i de 16 Aar, vi har kendt hinanden. Se, Emilie, allerede inden vi blev gift
- (410) Emilie: Maa jeg saa være fri. Nu skal du vel saa til at bekende dine Synders Mangfoldighed; det er, saa vidt jeg har forstaaet, en af Perversiteterne i denne nye Religion. Men jeg skal ikke have noget af at høre dig sidde og varme alle dine lumre Historier op. Ved Gud i Himlen, jeg har hadet dig nu i 15 Aar, ja, i 15 ½, for jeg begyndte paa det, inden vi blev gift. Men skal jeg nu til at se dig i Rollen som angrende Synder, saa maa jeg ogsaa foragte dig.
- (411) Julius: Du har haft Grund til det, Emilie, du har haft Grund til det. Men husk, jeg er ikke den samme mer.
- (412) Emilie: Naa, du er forvandlet. Paa en 3 Dages Rejse til Aalborg. Jeg synes dog, du forekommer mig saa nogenlunde den samme. Ikke engang det lille Knyst⁵³ gennem Næsen, naar du er nervøs, er du sluppet af med.
- (413) Julius: Emilie, naar Gud har kunnet tilgive mig mit Liv, maa du dog ogsaa kunne.
- (414) Emilie: Er det saa sikkert? Har han haft det Besvær ud af dine smaa Uregelmæssigheder, som *jeg* har døjet. Han har vel siddet og gasset⁵⁴ sig mellem Englene og hørt paa Musik med lukkede Øjne, ganske uanset om vi har maattet skifte Kokkepige her paa Ørneborg eller ej.

⁵³Knyst: Lydord for en kort, tør hoste. [ODS]

⁵⁴gasset: Svensk-norsk dialektalt ord "gassa" indført i Danmark ca. 1850. Ordet betegner den legemlige velvære og hygge, der er forbundet med opvarmning. [ODS]

- (415) Julius: Emilie, hvad Interesse har du af, at den — den Usseldom hm, som vort Ægteskab har været, fortsætter, indtil en af os dør?
- (416) Emilie: Men du gode Gud, du *er* jo virkelig forvandlet, Julius. Du har jo Knæ i Buxerne. Det har jeg aldrig set før.
- (417) Julius: Har jeg Knæ — hm har jeg Knæ i Benklæderne? naa ja, det har jeg maaske ogsaa.
- (418) Emilie: Se, lille Julius, jeg tror virkelig, at du selv tror, der er sket noget med dig. Men den Forvandling giver jeg ikke et af mine Perlecolliers⁵⁵ for, ikke engang det fra Rom, der er Simili.⁵⁶ Hvis det var Gud, der pludselig havde fattet Interesse for vor lille banale Ægteskabsmisère⁵⁷ og bestemt sig til at sætte vort Forhold paa Fode, saa kom du ikke her som en Ridder af den bedrøvelige Skikkelse⁵⁸ og bad med højtidstidsfuld Stemme og Knyst i Næsen om at blive taget til Naade af mig. For hvis Gud er den, jeg anser ham for, maatte han vide, at det er den umuligste af alle Maader at tage mig paa. Nej, saa var du kommen ind ad Døren der, min Ven, ganske uden Knyst, og havde slaaet i Bordet og sagt: Hør nu her, Emilie, jeg har været et Svin, ogsaa over for dig, men nu er det Fanden gale mig slut, og fra i Dag af saa er jeg og du Fanden gale mig Mand og Kone igen paa saa gammeldags Maner, som vi aldrig har været det før. Du havde sagt Fanden gale mig mindst to Gange, Julius.
- (419) Julius: Jeg har aldrig bandet, Emilie.
- (420) Emilie: Nej, det har du ikke, Julius. Og hvis du var totalt forandret, var du altsaa begyndt paa det. — Kan *jeg* tage den store Bil i Eftermiddag, eller har *du* Brug for den?
- (421) Julius: Nej, Emilie, den gaar ikke, saa let slipper du ikke fra mig.
- (422) Emilie: Men hvad vil du mig da, Menneske? Jeg har svaret dig, jeg hader dig, jeg har sagt dig, jeg foragter dig. Du er mig modbydelig, enten du sidder og flæber over Kunst inde i Biblioteket, eller du render og kigger bag Laden efter jeg ved ikke hvad eller hvem, eller du — som nu — har indledet en Flirt med Jesus. Du er mig modbydelig, simpelt hen. I Kraft af latterlige og raadne Konvenienschensyn⁵⁹ har jeg gaaet her og spildt mit Liv paa ingen Mand, jeg, der har Blod og Temperament i mig til 10. Aah, jeg staar jo her og siger Ting, som — — Men altsaa, ingen bluff her med mig! Trænger du til at angre og bekende Synder, maa der være nok baade af det ene og det andet Køn, du kan falde paa Knæ for og bede om Forladelse hos.
- (423) Julius: Emilie, jeg har hm tænkt paa at blive Hedningemissionær.
- (424) Emilie: Er du gal?

⁵⁵Perlecolliers: "Collier" er det franske ord for en kostbar halskæde eller halssmykke. [ODS]

⁵⁶Simili: En efterligning, en uægte imitation af smykker, juveler eller guldsmedearbejde. [ODS]

⁵⁷Ægteskabsmisère: "Misère" er et fransk ord, som betyder elendighed, ulykke. [ODS]

⁵⁸Ridder af den bedrøvelige Skikkelse: Navnet på figuren Don Quixote i den spanske forfatter Miguel de Cervantes' roman "Don Quixote" (1605 og 1615). [BOE]

⁵⁹Konvenienschensyn: I overensstemmelse med vedtægter og god skik og brug. [ODS]

- (425) Julius: Vi har en Mission i Gang nede i Sudan.⁶⁰ Da jeg jo ikke kan vente, at Selskabet har Tillid til mig lige med det samme, vil jeg tage af mine egne Penge, altsaa af vore Penge, baade til at bekoste min Uddannelse for og til at oprette en Station for dernede. Har du noget imod det?
- (426) Emilie: Om jeg — nej bevares. Der kan vel blive nok til mig og de Udskejelser, jeg er vant til at hengive mig til.
- (427) Julius: Men kunde du ikke hm ogsaa tænke dig hm at rejse med derned hm?
- (428) Emilie: Du sagde hm 3 Gange. Du maa altsaa mene med det. Baade at du vil derned, og at du vil have mig med. Hvad vil du derned for? Og hvad i Alverden vil du have mig med dig for?
- (429) Julius: Fordi en Mand — en Mand kan jo ikke udrette det, som han kan, uden en Kvinde, vel? Og saa er der jo ogsaa det, Emilie, at jeg holder jo af dig.
- (430) Emilie: Saa? Hvornaar er du kommen til det? Naa ja, du er forvandlet, ergo maa du jo ogsaa være kommen til at elske mig nu. Undskyld, at jeg sætter mig. Det begynder alligevel at køre i Karussel for mig. Skal du og jeg tage ned og omvende Negre?
- (431) Julius: Ja, er det ikke paa Tiden, at vi to faar udrettet noget?
- (432) Emilie: Hvordan er du kommen paa den Ide?
- (433) Julius: Aah, det var i Gaar Morges, jeg holdt stille Time. Da kom det Ord til mig: Kom over til Makedonien og hjælp os. Jeg spekulerede over, hvad det skulde betyde og fandt ud af, at det maatte være Guds Maade at sige til mig paa, at jeg skulde drage ud som Missionær.
- (434) Emilie: Saa?
- (435) Julius: Men i Makedonien⁶¹ er de jo Kristne. Saa tænkte jeg: er det Tyrkerne, jeg skal ud til? Men saa sagde jeg til Gud: før mig nu lige ud til Klarheden.
- (436) Emilie: Og hvad saa?
- (437) Julius: Da jeg saa kom uden for Huset, sad der en lille Pige paa 2 Aar og klappede en Hund og blev ved at sige: saadan! saadan! Men hun kunde ikke udtale Ordet rigtigt, og lige med-et gik det op for mig, at igennem Barnets Mund talte Gud til mig og sagde Sudan! Saa nikkede jeg og sagde: ”Ja, Herre, jeg er rede.”
- (438) Emilie: Det maa jeg sige. — Bilder du dig virkelig ind, Julius, at du kommer af Sted?
- (439) Julius: Om et Aar er jeg dernede. Ellers skulde jeg da dø inden.

⁶⁰*Sudan*: Dansk forenet Sudanmission blev stiftet i 1911 og er et folkekirkeligt missionselskab, der først og fremmest søger at omvende muslimer. De første missionærer udsendtes til Nigeria i 1913, men missionens egentlige gennembrud kom først i 1930'erne via Kristi Lutherske Kirke. [DSD]

⁶¹*Makedonien*: Munk taler her om regionen ”Makedonien” på Sydbalkan (ikke at forveksle med ”Den tidligere Jugoslaviske republik Makedonien”, der opstod i 1991), som gennem tiden har været en etnisk, kulturel og ikke mindst religiøs konfliktzone mellem Islam og Ortodokse Kristne, og som i 1913 blev delt i flere dele mellem Grækenland, Serbien og Bulgarien. [BOE]

- (440) Emilie: Sig mig, Julius — bærer de Lændeklæde, de Niggere? — aah nej, tilgiv mig, saadan mente jeg det ikke; det er dig selv, der har gjort min Fantasi — — undskyld, Julius! undskyld!
- (441) Julius: Vil du rejse med mig?
- (442) Emilie: Jeg troede, en Missionær skulde tro paa Gud?
- (443) Julius: Det vil du komme til, Emilie.
- (444) Emilie: Vil jeg det? Ja, det vil jeg maaske. Efter dette er der ikke mere noget, der er umuligt.
- (445) Julius: Nej, vel, Emilie, er der vel? Den Tro er dog det eneste, der gør Livet til at holde ud, naar man som jeg — — Alt det, jeg har forbrudt mod Mennesker herhjemme, maaske jeg kan faa Lov til at gøre lidt godt til Gengæld mod andre andetsteds. Vil du hjælpe mig?
- (446) Emilie: Jeg ved det ikke. Jeg kan ikke sige dig det. Du har faaet hele Jorden til at køre rundt med mig. Ja, jeg vil, Julius, jeg vil hjælpe dig, hvis jeg kan.

8. Akt: JURAEN.

- (447) Politimesteren: Hvordan i Alverden gaar det til, Dommer, at De bliver Oxfordmand? Betyder det, at den minutiøst tempererede Rødvin gaar ud af Sagaen?
- (448) Dommeren: Rødvinen vil blive tempereret med ganske samme Omhu som før. Og jeg er ikke blevet Oxfordmand, Politimester.
- (449) Politimesteren: Ikke det? Da fortalte Redaktøren —
- (450) Dommeren: Der er alt for meget i Oxfordismen, jeg ikke kan forsoner mig med. De 4 Absolutter f.Ex. er mig det rene Nonsens. Og dog er jeg Bevægelsen stor Tak skyldig. For den har vist mig Vejen til Kristendommen.
- (451) Politimesteren: Naa! saa!
- (452) Dommeren: Jeg er aldeles ikke blevet Oxfordmand, Politimester, men jeg er blevet Kristen med Liv og Sjæl.
- (453) Politimesteren: Det er for mig Hip som Hap. Og jeg er bange for, at lige meget hvor raffineret De tempererer Vinen for Fremtiden, vil den dog ikke smage mig mer.
- (454) Dommeren: Vi har aldrig snakket Religion, vi to.
- (455) Politimesteren: Nej, Dommer, og vi kommer heller aldrig til det. Nu mindre end nogensinde. Men saa meget vil jeg dog sige Dem, inden vi dropper dette Emne for Livstid, at for mig er Religion intet andet end en snedig Kliques⁶²Spekulation i Almuens Mindreværds komplekser.

⁶²*Klikes*: Betegner en kreds af privatpersoner sammensluttede ved bekendtskab, fælles interesser, tendenser, som udelukker andre. [ODS]

- (456) Dommeren: Saa hører jeg altsaa nu enten til Snedigheden eller til Almuen.
- (457) Politimesteren: Jeg indrømmer en Margin for —.
- (458) Dommeren: Sindssygdomme ?
- (459) Politimesteren: Ja.
- (460) Dommeren: Se, Mester, jeg ved, at De er Politimand til Fingerspidserne. Men engang imellem har jeg spekuleret paa, om der ikke bag disse Fingerspidser, længere inde, fandtes noget varmt rødt noget, som hedder Blod, og som har Forbindelse med et Hjerte? Om ikke ogsaa De engang imellem strejfes af en bitter Forestilling om, at vi Lovfolk er en forbandet Stand, beskidt og skadelig. Her sidder vi og skal tæve død Retfærdighed ind i Folk, og saa er dog det eneste, der duer, levende varm Barmhjertighed.
- (461) Politimesteren: Jeg er uenig med Dem i alt lige fra det Gloseforraad, De anvender, til Indholdet af Deres Ord.
- (462) Dommeren: To Mænd har en Tvist. Begge er sikre paa at have Ret. Støttet til Politiets Voldshaand afgør jeg Retfærdigheden, muligvis rigtigt, tiest i hvert Fald, nøjagtigt opmaalt, forkert. De to Mænd gaar fra mig, den ene ydmyget og indædt, den anden knejsende og ond. Var det Meningen?
- (463) Politimesteren: Ja, det er Meningen. Det er Meningen, at Forbryderen skal kues, og den Retfærdige have Lov til at være rank.
- (464) Dommeren: Nej, nej, nej. Det er Meningen, at Forbryderen ikke skal være Forbryder, og den retfærdige skal være ydmyg. Det er dog Meningen, at vi vilde skabe gode Mennesker i Stedet for at drive Mennesker længere og længere ud i Ondskab.
- (465) Politimesteren: Skabe? Skabe? Hvem kan *skabe*? Her foreligger et Stof, som Samfundet har Interesse af at faa æltet saadan, at vi allesammen kan være her uden alt for meget Vrøvl med hinanden.
- (466) Dommeren: Naas da selv det med Jura? Vi sætter Tyven i Tugthuset. Virker det saadan paa ham, at han ikke stjæler igen, naar han kommer ud?
- (467) Politimesteren: Vil De give ham Champagne?
- (468) Dommeren: Maaske, maaske vi skulde prøve engang at give ham Champagne. Det er i hvert Fald Guds Forsøg over for Synderne. I Jesus Kristus kommer han til os og byder os sin Kærligheds Champagne.
- (469) Politimesteren: Naa, saa? Jeg læser ikke i Bibelen. Men jeg mindes fra min Barnheds Religionstimer noget udenadlært om et Helvede, om en Hyrde, der skilte Faar fra Bukke, om et Opholdssted, hvor Slinger ikke døde og Ilden ikke gik ud, og hvor de Retter, der blev budt paa, var Graad og Tænders Gnidsel.

⁶³*Graad og Tænders Gnidsel*: Udtrykket ”gråd og tænders gnidsel” bruges om stor smerte og forekommer fx flere steder i Det nye Testamente (bl.a. NT: Matt 8,12), hvor det betegner den evige fortabelse og de dermed forbundne lidelser. [ODS]

- (470) Dommeren: Ja, Mester, det er rigtigt, saadan et Sted findes. Det er den Verden, vi lever i, borte fra Gud; dêr hvæser Agitationens⁶⁴Slanger, der brænder uudslukkelig, Begærets Ild, dêr græder Kvinder og skærer Mænd Tænder i Revolutioner og Krige og Perversiteter og Ondskab og Tomhed. Og hvis Kristus ikke sejrer, vil det Helvede vare evindeligt.
- (471) Politimesteren: Agter De at opgive Deres Dommerembede?
- (472) Dommeren: Jeg har aldrig haft Brug for det som nu. Saavidt det er muligt, til alleryderste Grænse, vil jeg prøve at forene Samfundets Ordre paa Retfærdighed og Guds Bøn til os om Barmhertighed.
- (473) Politimesteren: Jeg skal i hvert Fald holde Dem til Ilden, hvad det første angaar.
- (474) Dommeren: Og De kan tro, jeg glæder mig til det, Mester. Jeg har i Virkeligheden været alt for svag over for Dem. Men nu skal vi slaas, kan De tro. Og kommer det til at strække sig over ret mange Aar, vil det ende med, at jeg faar Dem paa mit Parti.
- (475) Politimesteren: Parti og Parti! Kære Dommer, De sidder her og smiler, som om De lige havde faaet Patent paa en storartet Opfindelse. Disse blødsødne Principper om Retsplejen er virkelig ikke af sidste Dato og ikke udtænkt af Dem. Allerede i seksten Hundrede og —.
- (476) Dommeren: Nej, men de er nye for mig. Ikke saadan, at jeg ikke kendte dem; for det gjorde jeg saa godt som De; men Gud stod ikke bag dem. Nu er de blevet selve Tilværelsens Indhold for mig, og mens jeg før nærmest sad paa mit Dommersæde og følte mig som et Skadedyr, saa vil jeg nu sidde der som en Apostel, et Redskab i Guds Haand til af alle Evner at hjælpe med til, at hans Rige kommer allerede her paa Jorden.
- (477) Politimesteren: Hans Rige ved jeg ingenting om. Og det skurrer mig helt ned i Indvoldene, at De allerede har tillagt Dem disse svampede gejstlige Udtryksformer. Mener De en Lyksalighedstilstand her i Verden, maa jeg rigtignok spørge om, hvor kan en fornuftig Mand som De — som De i hvert Fald hidtil har været — bilde Dem ind, at det skulde være muligt?
- (478) Dommeren: Hvis vi ikke har nogen Vilje i saa Henseende, saa er det næppe muligt. Skal vi for Alvor arbejde for det, maa vi ogsaa have Haabet om, at det kan lykkes. Uden at jeg selv har gjort det mindste for det, er dette Haab blevet mig foræret. Det forpligter til at tage fat. Og jeg tager fat med Lyst.
- (479) Politimesteren: Vil De ogsaa uden for Deres Embede — —.
- (480) Dommeren: Det kan De tro, jeg vil. Med Mund og med Pen, med Sjæl og med Krop og med Penge. Verden trænger til en eneste Ting, og det er at lære Gud at kende. Vi lærer Børnene Regning og Naturhistorie og jeg ved ikke hvor mange Fag, men vi lærer dem ikke, at de er Mennesker eller at vogte paa denne Værdi. Derfor aner de den heller ikke. De vokser op og tror ikke, at de er til for andet end at slaa hinanden

⁶⁴Agitationens: Det at søge at påvirke personer eller større kredse ved overtalelse og ophidsning. [ODS]

ihjel. Forlange alle kødelige Fordele for sig selv og give Helvede i Resten. Vi skal have lært Menneskene igen, at de er Aand, født og baaret af en evig Kærlighed og derfor ogsaa forpligtet af den. Saa bliver Jordan til at være paa igen. Og den Dag, vi har faaet alle til at tro paa det og leve efter det, den Dag er Jordan Himlen.

9. Akt: HOS SAGKUNDSKABEN

- (481) Pastor O: Hvis De bare vilde lade mig komme til Orde, kære Kollega, saa skulde jeg i det mindste forklare Dem —.
- (482) Pastor Harms: Der er aldeles intet at forklare. Den buchmanske Religion⁶⁵ er Svindel. Humbug og Svindel. Et uhyre Gækkeri. Der er ikke flere af dens Profetier, der holder Stik, end af Gøgens. Manden burde hedde ikke Buchman, men Kukmand.
- (483) Pastor O: Men De maa dog bøje Dem for — —.
- (484) Pastor Harms: Jeg bøjer mig ikke for noget som helst af alt det Amerikanerhalløj. Skal jeg endelig i Karussel, vil jeg heller lukkes ind paa et Marked end ind i Bibelen. Hele hans forløjede Religion er eet stort Forræderi af Kristendommen. Der har ikke siden Mormonismens Stifter⁶⁶ — —.
- (485) Pastor O: Næ, hør nu lidt.
- (486) Pastor Harms: Hvad giver De mig for al den Lyksalighed, han lærer sine Medløbere? Lovede Kristus Disciplene Lyksalighed? Fortalte han dem ikke, at de skulde hudstryges og foragtes og forfølges? Det at være en Kristen i denne Djævelens Verden, er det ikke med det samme at være paa Kant med den og stødt ud i livslang Ensomhed og Forbandelse? Og saa kommer denne emsige Maaseslikker af Overklassen — —.
- (487) Pastor O: Maa jeg slet ikke faa Lov til at sige noget?
- (488) Pastor Harms: Jo, hvis De vilde siget noget fornuftigt. Men det vil De ikke. For De vil komme med et Forsvar for Judas Iskariotes,⁶⁷ som forraadte ———.
- (489) Pastor O: Hør nu engang, Pastor Harms. Den buchmanske Bevægelse lærer os — —.
- (490) Pastor Harms: Den lærer overhovedet intet. Thi for at stryge saa stor en Kollekt som tænkelig og skaffe sig det størst mulige Medløb, stryger den yderligere alt det, der kan være til Forargelse i Kristendommen. Og hvad er Kristendommen uden Forargelsen? En dresseret Løve eller bedre endnu, en udstoppet, som baade Rygrad og Hjerte og Liv er taget ud af.

⁶⁵ *Den buchmanske Religion*: Efter Oxford-bevægelsens grundlægger Frank Buchman (1878-1961). [BOE & DSD]

⁶⁶ *Mormonismens Stifter*: Amerikaneren Joseph Smith (1805-1844). [BOE]

⁶⁷ *Judas Iskariotes*: Ifølge Det nye Testamente er Judas den apostel, der forrådte Jesus for 30 sølvmonter med et kys i Getsemane Have (NT: Matt 26,14-16). [BOE & DSD]

- (491) Pastor O: De bebrejder ham altsaa, at han lader Livet gaa foran Dogmerne?
- (492) Pastor Harms: Maa jeg være her! Livet? Hvad er det for et Liv? Ikke Kristenliv i hvert Fald. Jeg bebrejder ham, at han lader Løgneren gaa foran Dogmerne. Ja, for det kalder jeg Løgn, at det skulde have nogensomhelst Værdi i Guds Øjne, at et Menneske holder op med at bruge Skraatobak.
- (493) Pastor O: Eller lyve?
- (494) Pastor Harms: Ja, eller lyve. Eller hore. Eller slaa ihjel. Alle disse smaa moralske Præstationer, hvis Hensigt er at undgaa Kollision med den borgerlige Straffelov eller den ubehageligt alt for hurtigt tømte Portemonnæ,⁶⁸ hvad rager de Gud?
- (495) Pastor O: Hvad rager da Gud?
- (496) Pastor Harms: Gud forlanger et eneste, og det er, hvad det maa være, naar det er Gud, der forlanger, nemlig alt. Gud forlanger Fuldkommenhed, at vi Mennesker skal være intet mindre end som han selv.
- (497) Pastor O: Jamen —.
- (498) Pastor Harms: Jamen jamen jamen ja. *Det* er netop Menneskehedens Indstilling overfor Gud, det er dette Jamen. For vi Mennesker evner intet af Guds Krav, vi kan hverken elske ham af vort hele Hjerter eller vor Næste som os selv. Vi kan overhovedet ikke elske. Vi bestaar nemlig af een Substans, Selvopholdelsesdriften, og den Drift vil kun eet: sig selv. Fingrene væk fra Rælingen, ellers skærer jeg dem af med min Tollekniv.⁶⁹ Derfor er det en Isaks⁷⁰ Rædsel for Mennesket at stilles Ansigt til Ansigt med den alkrævende Gud og være under hans knyttede Haand. Og Mennesket maatte synke til Bunds i denne bundløse Fortvivlelse, om ikke der kom en Broder til ham, som havde været saadan, at han kunde vriste Guds knyttede Haand op og vise ham Skatten, der laa skjult derinde: Syndernes uforskyldte Forladelse. Denne Kerne er den høje Dødens og Livets Alvor i vor Tro, og den kommer der en forløben⁷¹ Amerikaner, som har lagt Vejen over Wimbledon,⁷² og giver sig til at spille Bold med.
- (499) Pastor O: For mig stiller det sig saadan, kære Kollega —.
- (500) Pastor Harms: Netop spille Bold med. Den Tro, Kristus gav sit Liv paa Forbryderkorset for, den Tro, Morten Luther,⁷³ næsten drevet til Sindssyge af Kamp i Kval og Tvivl, fik reddet fra Undergang i den romerske Oxfordpaves Kløer, den bruger nu College-Folk til at lave Sportspræstationer af. Ved Selvsuggestion i stille Timer og Massepsykosier med pirrende Bekendelser af ”Synder”, der knap er for mer end

⁶⁸Portemonnæ: Fransk ord for pengepung, men kan også bruges om en persons pengebeholdning. [ODS]

⁶⁹Tollekniv: En temmelig stor og bred kniv, båret i skede, til at skære, snitte i træ med, en snittekniv. [ODS]

⁷⁰Isaks: Isak var den anden af det gamle Israels tre patriarker. Som det står i GT: 1 Mos var han søn af Abraham og far til Jakob og Esau. Munk refererer i denne sammenhæng til fortællingen om Abraham, der på Guds bud vil ofre sin søn Isak i GT: 1 Mos 22.

⁷¹forløben: Ordet ”forløben” (ældre nydansk) bruges om en person, som er løbet bort fra sit opholdssted eller tjeneste. [ODS]

⁷²Wimbledon: Boligkvarter i Merton, 13 km. sydvest for London, hvor den årlige Wimbledon tennisturnering finder sted. Første mesterskab afholdtes i 1877, men indtil 1968 var turneringen kun for amatører. [BOE]

⁷³Morten Luther: Fordansket navn for den tyske teolog og reformator Martin Luther (1483-1546). [DSD]

Uvaner at regne, faar de hidset sig op til at tage Præmier i Konkurrencer, om hvem der først kan lægge af med at smække med Dørene og bedst kan lade være med at bande.

(501) Pastor O: Mener De da slet ikke, at der er naaet noget, hvis —.

(502) Pastor Harms: Jeg mener, at der er naaet en Bundforfalskning. Kan man faa narret Mennesker til at gasse sig ved den Forestilling, at Gud er glad for dem, fordi de nu har det lidt hyggeligere med deres Familie f.Eks., bibringer man dem en Indstilling, der fører dem lige luket i Gabet paa Satan, naar den Dag kommer, da Indbilledninger ikke længere slaar til.

(503) Pastor O: Skal vi Mennesker da ikke forsøge — —.

(504) Pastor Harms: Vi Mennesker skal ikke tillade Selvretfærdighedens Djævel nogen-sinde at foregøgle os, at vi her i Livet kan begynde at se Gud i Øjnene. Er *De* blevet bedre af at blive Oxford? bliver nogetsomhelst Menneske bedre af nogetsomhelst? I denne Selvets og Syndens og Dødens Verden naar vi aldrig kristelig set nogen højere Stilling end Altergangens, hvor vi paa Knæfaldet med afmægtigt foldede Hænder og bøjet Hoved modtager vore Synders Forladelse. At bilde, sig andet ind vil grusomt hævne sig, enten ved at man oplever, at Forbedringen af sig selv, der nu var blevet *den* Frelser, man satte sin Lid til, ikke kunde holde i det lange Løb og derfor kun førte frem til den fuldstændige Raadløshed og lammende Skuffelse, eller ogsaa opdager man det ikke og styrer lige luket ind i Farisæismens⁷⁴ Forbandelse.

(505) Pastor O: Det kan jo være rigtigt nok altsammen, men jeg synes dog, at De —.

(506) Pastor Harms: *Kan være? Kan være!* Det *er* rigtigt. Kristenheden er det store Samfund af redningsløst fortabte Mennesker, som kun undflyr deres Skæbne ved et Mirakel af Guds Naade, nemlig Jesus Frelsergerning. Men ogsaa i Spørgsmaalet om Samfund er Oxfordismen eet stort Forræderi. Den taler kun om den enkelte, om Guds Førelse af dig, den har ikke Brug for Menigheden, den behøver ikke Sakramenterne, den har til syvende og sidst slet ingen Brug for Kristus eller nogen anden, da alt blot drejer sig om dig og Gud. Den er saa ukristelig asocial, at allerede af den Grund har den dømt sig selv.

(507) Pastor O: Der er altsaa slet intet godt at sige om Oxfordismen?

(508) Pastor Harms: Nej, intetsomhelst, absolut intet. Intet andet end, at Buchman Gud være lovet er en Ubetydelighed, en Antikrist i Lommeformat.

(509) Pastor O: Det ogsaa!!!

(510) Pastor Harms: Jesus kom til Jorden for at bjærge Mennesker ind i et Guds Rige, et Samfund, der i Troen vidste sig kaldet til at tjene Gud. Men Buchman fortæller, at

⁷⁴*Farisæismens*: En farisæer var et medlem af et folkeligt jødisk parti, der blomstrede op i Palæstina i århundrederne op til og efter Kristi fødsel. Farisæerne var især kendt for deres fortolkninger af Toraen (de første fem bøger i Det Gamle Testamente), som de tog meget nøje med de mange ydre bud og regler. Derfor kom de på kollisionskurs med Jesus, der forkyndte evangeliet, det glade budskab om en indre forvandling. Udtrykket "farisæer" bruges også overført i bredere forstand om en person, som på en selvretfærdig måde udstiller sig selv som bedre end alle andre, et skinhelligt menneske. [ODS]

Gud er til for at tjene dig; han hjælper din Forretning paa Fode, han gør dig gode Venner med din Svigermoder, han følger dig med sin Velsignelse, naar du gaar i Natklub. Egoismen i Renkultur, det er Kristendom efter den Katekismus, som Individualisten Hr. Buchman kommer rejsende med fra Frihedsgudindens og Reklamens og de højt betalte Annoncers Land. Den grelleste Form for Vantro er den og røber sig med sine Forvandlinger og Masseerobringer og alle de andre synlige Resultater og udvendige Beviser, det netop er Vantroens Væsen at godtgøre sig med. Og dermed har jeg sagt min Mening og vil — —.

(511) Pastor O: Næ stop! De kommer ogsaa til at høre min, Kollega.

(512) Pastor Harms: Det er ganske unyttigt. Jeg ved dog —.

(513) Pastor O: Vil De være saa venlig —.

(514) Pastor Harms: Ikke Tale om. Jeg gaar.

(515) Pastor O: De gaar ikke.

(516) Pastor Harms: Hvad siger De?

(517) Pastor O: Jeg siger, at jeg drejer Nøglen om. Og da jeg er en lille Alen⁷⁵ højere end De, vil De næppe tage den fra mig med Magt. De *skal* høre paa, hvad jeg har at sige. Sæt Dem nu ned. Se, Pastor Harms, alt det, De der har udviklet for mig, er der jo en hel Del Konsekvens i — nej, nu skal De lade *mig* tale. Det er en god Teologi, vil jeg sige, en god Deo soli gloria⁷⁶-Teologi. Men i mine Øren virker den underlig forældet, en smuk Museumsgenstand, man godt kan staa og beundre, men som ingen længere kunde tænke sig at tage ud og anvende igen i det praktiske Liv.

(518) Pastor Harms: Kristendom skal heller ikke være en Genstand, man anvender. Den skal — næ, jeg siger ikke et Muk mer.

(519) Pastor O: Jeg ved selvfølgelig godt, at over for den Majestæt, der holder Verdensrummet i sin hule Haand, er vi Støvgran for mindre end intet at regne, og er hans Herlighed saa stor som hans Vælde, maa vi være fordømt til uendelig og evig Fjernhed fra ham, ganske ligegyldigt om vi maalt med hinanden er lidt bedre eller lidt værre.

(520) Pastor Harms: Naa, naa! der ser De jo selv.

(521) Pastor O: Men se, store Mennesker maa man tilgive Luner, og jo større Monarkerne er, des særere Idéer kan de tillade sig. Denne Harun al Raschid,⁷⁷ vi her taler om, fik saa den Idé, at han vilde forlade den Sol, der bærer hans Trone, og forklædt som et Støvgran en kort Tid svirre rundt imellem os andre Støvgran for at sætte sig ind i vore Kaar. Det er for mig Forargelsen ved Kristendommen, at Gud er blevet et Menneske og takserer som et Menneske.

⁷⁵Alen: Navn på et længdemål på 2 fod - efter år 1835: 0,6277 meter. [ODS]

⁷⁶Deo soli gloria: Latinsk udtryk: Guds alene er æren.

⁷⁷Harun al Raschid: Den 5. abbasidiske kalif (763/766-809 e.Kr.), der fra år 786 regerede det mægtige islamiske rige med centrum i Bagdad. Riget oplevede på denne tid et kulturelt højdepunkt, hvilket sandsynligvis har dannet grobund for optagelsen af Harun i eventyrfortællingerne "Tusind og én nat", hvor han portrætteres som retfærdig, klog og meget rig. [DSD & BOE]

- (522) Pastor Harms: Ja, hvordan mener De?
- (523) Pastor O: Jeg mener simpelthen dette naturstridige og utrolige, at den Almægtige holder af baade Dem og mig. Og i samme Øjeblik han gør *det*, er det ham jo ikke ligegyldigt, hvordan De og jeg bærer os ad. Han føler jo med menneskelig Følelse nu. Han bedrøves, naar en Søn vil rejse fra ham, han glæder sig, naar han vender hjem igen, han sørger, naar hans Bror viser Vrangvillie imod ham. Han skammer Bedsteborgerligheden ud, naar den hovmoder sig over en Synderinde, men til hende selv siger han: ”Synd ikke mere.” Naar Disciplen svigter ham, hjælper han ham til den Graad, der igen sætter hans Hjerte i Stil og Skik. Kun den, der forhærdet sig, maa han lade vandre sin egen Kurs ud i Natten. Jeg mener med alt dette: Gud er hernede paa Jorden, og han er her som Tjener, ogsaa det er en Slags Forargelse for de tænkende, det, at Gud vil tjene os, han vil helbrede os for Sygdomme, han vil fri os ud af Zakæussynden,⁷⁸ han vil endog give os evig Salighed hjemme hos sig. Han forlanger i Virkeligheden slet intet andet, end at vi skal komme til ham, alle vi, der arbejder og er besværede —.
- (524) Pastor Harms: Det er jo ogsaa det, jeg siger; vi har ganske samme Standpunkt, staar begge paa Polen, men De staar paa Sydpolen og jeg paa Nordpolen. Og derfor vil jeg bede Dem sætte Nøglen i den Dør.
- (525) Pastor O: Kære Pastor Harms, Oxford vil kun eet: føre Mennesker hen til Gud, og saa lade ham om Resten. Jeg kan ikke se andet end, at det maa alle Kristne kunne enes om.
- (526) Pastor Harms: Om hvad?
- (527) Pastor O: Om at vi skal føres hen til Gud og —.
- (528) Pastor Harms: Hvem er det?
- (529) Pastor O: Hvem Gud er?
- (530) Pastor Harms: Ja, netop. Er det Jesu Gud eller er det et Fantasifoster, det menneskelige Begær tryller frem af sin egen Livshunger til med sit Blaffer at hidse sig frem som en Fane i Kampen for Goderne?
- (531) Pastor O: — Værsgod, Pastor Harms, der har De Nøglen, De kan selv lukke Dem ud. De har Ret, dette her fører ingenstedshen. Men naar der engang gaar Dom over baade levende og døde af den Jesus, vi begge kalder vor Frelser og Fører, vil det maaske vise sig, at vi, der i denne Kampens Verden følte os samvittighedsforpligtede til at staa i skilte Lejre, alligevel hører sammen.

10. Akt: DØDEN

- (532) Fru Markmann: Kunde De ikke trække Gardinet fra, Søster, saa Solen — saa Solen

⁷⁸Zakæussynden: Zakæus var en rig overtolder i Jeriko, der ikke altid tjente sine penge på lige hæderlig vis, men som fik syndsforladelse af Jesus, fordi han angrede og gav pengene tilbage jf. NT: Luk 19,1-10.

kunde skinne herind?

(533) Sygeplejersken: Jamen det *er* trukket fra, lille Frue.

(534) Fru Markmann: Tak. Men saa maaske — at De vilde bede den Herre om at gaa lidt til Side.

(535) Sygeplejersken: Ja, det skal jeg.

(536) Fru Markmann: Tak. — Jamen De siger det jo ikke.

(537) Sygeplejersken: Jo, jeg *har* sagt det.

(538) Fru Markmann: Har De? Jamen hvorfor — hvorfor bliver han da staaende?

(539) Sygeplejersken: Der er slet ingen Herre, lille Frue, vi er ene herinde, vi to.

(540) Fru Markmann: Er der —? saa? — Hvorfor vil De bilde mig det ind, Søster?

(541) Sygeplejersken: Hvor kan De tro, jeg vil bilde Dem noget ind?

(542) Fru Markmann: De sagde jo lige, at De havde talt til ham.

(543) Sygeplejersken: Jamen det var bare for at berolige Dem.

(544) Fru Markmann: Saa har De jo alligevel villet bilde mig noget ind.

(545) Sygeplejersken: Hvordan ser den Herre ud, Frue?

(546) Fru Markmann: Aah, han er i — jeg kan ikke se andet end, at han er i blaat Jakkesæt. Og blaat er jo altid pænt.

(547) Sygeplejersken: Det siger man jo.

(548) Fru Markmann: Min Mand han har ogsaa altid — han plejer gerne — Tror De ikke, det gaar, Søster? Tror De ikke nok, det kan faa Lov at gaa?

(549) Sygeplejersken: Nu skal Fruen bare ligge helt stille.

(550) Fru Markmann: Man kan jo nok dø for sin egen Skyld. Skidt med det endda! Døden kan vel ikke være værre, end saa meget andet ondt, man har oplevet. Der var det Aar, jeg havde Gigtfeber, Jeg gik alligevel med Aviser om Morgenen. — 75 Aviser hver Morgen — inden 6 — og der var mange Fjerdesale imellem — og 2 Kviste — og mange Fjerdesale — og 2 Kviste — 2 Kviste — to Drosler sad,⁷⁹ kender De den, Frøken?

(551) Sygeplejersken: Ja, det er vist en af Chr. Winther.

(552) Fru Markmann: Naa ja, det er det maaske. Han var Provst ved Marmorkirken.⁸⁰ Ham gik jeg til med Avis i mange Aar. Jeg kan ikke udstaa Præster; de er saa — men Winther han var flink, jo, altid saa flink. Men saa lille, rent for lille af en gejstlig Mand at være, tilmed en Provst. Er det Solen, Søster?

⁷⁹to Drosler sad: Visen ”To Drosler sad på Bøgekvist” blev skrevet af Christian Winther (1796-1876) og sat til melodi af Sophie Dedekam (1820-1894). [GDS]

⁸⁰Provst ved Marmorkirken: Fru Markman blander tingene sammen. Forfatteren Christian Winther blev cand. theol. i 1824, men han fik aldrig et teologisk embede, desuden blev Marmorkirken eller Frederikskirken i København først færdig i 1894. Derimod var der en anden Christian Winther (1865-1951), som var sognepræst ved Frederikskirken 1918-1935 og tidligere provst i Rougsø-Sønderhald Herreder fra 1915-1918. [DSD]

- (553) Sygeplejersken: Ja, jeg tror virkelig, den tager sig sammen og titter lidt ind til Dem, Fru Markmann.
- (554) Fru Markmann: Er De tjænset, Frøken?
- (555) Sygeplejersken: Tjænset?
- (556) Fru Markmann: Ja, tjænset. Min ældste Dreng, Viktor, han blev tjænset. Jeg sagde til ham: ”Lad det Humbug være, Viktor! det er bare nogle nye Rævestreger, de finder paa, dem, der ikke under os Stauning.⁸¹” Men han sagde, det havde ikke noget med det at gøre. Han vilde gøre sig klogere end sin Mor. Og han spænedes til Møder om Aftningen, og han begyndte Morgningen med at lukke Øjnene, og han blev ved med at rende og spørge mig, om jeg ikke nok kunde mærke, at han var blevet bedre. Hvad kunde jeg mærke? Kys mig bagi, sagde jeg. Du har alle Dage været en god Dreng, du trænger sgu ikke til at blive bedre, sagde jeg. Men han blev ved med at være tjænset i over et halvt Aar. Saa kom han i med et Kvindfolk, saa rigtig et tarveligt et, og saa gik det over. Og nu — Herregud, nu har jeg ikke set min store Dreng i over et Aar. Og han er vist arbejdsløs og har det skidt. Men de bor jo da sammen endnu, han og den lede.
- (557) Sygeplejersken: Jeg tror ikke, Fru Markmann har godt af at tale saa meget
- (558) Fru Markmann: Godt og godt! Jeg klarer den vel ikke alligevel, Søster. Saa lad dog — lad dog Gummerne hakke det Par Øjeblikke, de kan endnu. De faar jo Tid nok til at hvile sig. Men man skulde nu egentlig brændes. Det har jeg tit sagt til Teodor: Egentlig skulde man brændes, sagde jeg. ”Aah, skidt med de Dele,” sagde han saa, ”naar først En er naaet saa vidt.” Og det kan der jo være noget i. Tror De, det bliver i Dag, Frøken?
- (559) Sygeplejersken: Lægen siger, at Fru Markmann kan meget godt klare den endnu engang, hvis der ikke støder noget til.
- (560) Fru Markmann: Aah ja, jeg vilde dog saa gerne. Se, Henry han er jo ikke mere end 17 Aar, det er smænd ikke meget, det lyder kanske helt voxent, men de er nu ikke mere end store Børn i den Alder alligevel. Og Mona hun er 15, og Harry 14 og Edward 12 og Kates lille Pige hun er jo kun 3, og hendes Mor kan ikke være noget for hende; hun er en god Pige, Kate, men hendes Natur er ikke saadan, at hun kan være noget for nogen. Og hvordan skal hele den Baljefuld klare sig, hvis jeg — Teodor — ja, det er jo altsaa min Mand, forstaar De. Han er egentlig saadan en god Mand, men han er paa en Drankeranstalt for at vænnes af. Jeg har haft det Uheld med Mænd, at de vilde drikke. Hansen — det var min første Mand — han drak sig ihjel; det var smænd paa en Maade meget godt, for han duede egentlig ikke til andet. Men Teodor, han er flink, naar bare han ikke er fuld, men faar han først begyndt at — aah, om Forladelse, Søster, at jeg fylder Dem med alt mit Skvalder. Det er Synd

⁸¹ *Stauning*: Thorvald Stauning (1873-1942), statsminister i den første socialdemokratiske regering i Danmark (1924). Året før Munk skrev ”10 Oxford-Snapshots”, vandt Stauning valget under det berømte slogan ”Stauning eller Kaos” og satte ny rekord med 46,1 % af stemmerne. [DSD]

for Dem, at De skal have alle mine gamle Aviser at slæbe paa.

(561) Sygeplejersken: Det maa De saa gerne, Fru Markmann, hvis det kan hjælpe Dem lidt.

(562) Fru Markmann: Aah, Frøken, saadan en ung Pige som De, saadan en ung pæn Pige, hvordan kan det egentlig gaa til, at De frivillig gaar ind i al denne Elendighed? Saadan et ungt Liv — nu skulde De jo flyve paa en Cykle ned ad Gaden i Stedet for at — Er det dog ikke til at miste sit Humør af saadan at sidde Dag efter Dag og se paa, at Folk de dør?

(563) Sygeplejersken: Naa, Fru Markmann, det er ikke ret tit, at Folk dør inde hos os. Og sker det engang imellem, saa kan det jo ogsaa ske, at man — at man kan faa Lov til at være lidt til Hjælp for dem.

(564) Fru Markmann: Ja, hvordan til Hjælp?

(565) Sygeplejersken: Der kan jo f.Eks. sommetider være nogen, der gerne vil have, man beder en Bøn med dem.

(566) Fru Markmann: Kan De da det?

(567) Sygeplejersken: Nu kan jeg det, Fru Markmann.

(568) Fru Markmann: Jamen saa *er* De vel tjænset?

(569) Sygeplejersken: Jeg vidste ikke, hvad De mente med det Ord før, Fru Markmann, men nu er det gaaet op for mig. Og det er jeg netop; jeg er ogsaa changed.

(570) Fru Markmann: Naa ja, maaske jeg ikke traf det rigtigt i Skabelonen; jeg kan jo ikke Fransk.

(571) Sygeplejersken: Før jeg blev changed, Fru Markmann, da kunde jeg ikke bede med de Syge. Jeg løb min Vej, naar jeg kunde se paa deres Øjne, at deres Tanker gled ind paa de Bølgelængder. Men saa lærte Gud mig, at det var Fejghed. Og nu er der ikke noget, jeg hellere vil. Men jeg begynder aldrig af mig selv. Gud har vist mig, at man maa ikke være taktløs og paatrængende; det kan man bare ødelægge med. De Syge skal selv bede mig om det.

(572) Fru Markmann: Og hvad beder De saa om, Søster?

(573) Sygeplejersken: Maaske vi skal prøve, Fru Markmann?

(574) Fru Markmann: Hvad beder De om, Søster?

(575) Sygeplejersken: Vi kan jo godt prøve, hvis De gerne vil have det.

(576) Fru Markmann: Jamen hvad beder De om, saadan naar De beder?

(577) Sygeplejersken: Jeg beder jo om, at den Syge maa komme sig eller ogsaa, hvis det ikke er Guds Vilje, saa faa sine Synders Forladelse og blive frelst og komme i Himlen.

(578) Fru Markmann: Naa ja.

(579) Sygeplejersken: Var det ikke saadan, De havde tænkt Dem?

(580) Fru Markmann: Jo saamænd.

- (581) Sygeplejersken: Var der noget andet, De hellere vilde have, jeg skulde bede om?
- (582) Fru Markmann: Ja, jeg tænker jo mere paa de levende. Kunde man f.Eks. bede om — men det kan vel ikke nytte —.
- (583) Sygeplejersken: Hvad tænker Fru Markmann paa?
- (584) Fru Markmann: Ja, det med at hjælpe En op i Himlen, det kan jeg jo nok forstaa, at Vorherre han kan. Men det var jo nu lige saa meget værd for mig, hvis Teodor kunde komme hjem igen og holde sig fra det Satans Druk.
- (585) Sygeplejersken: Saa skulde vi bede Gud om *det*, mener De?
- (586) Fru Markmann: Jamen kan det nytte? For Teodor han er nu —.
- (587) Sygeplejersken: For Gud er alle Ting mulige, Fru Markmann.
- (588) Fru Markmann: Er det virkelig? Aah ja, hvis det kunde ske! For Teodor han er dygtig, det vil jeg sige Dem. Og saa er der ogsaa det gode ved det, at Børnene respekterer ham, naar bare han ikke er fuld. De respekterer ham mer end som de gør mig. Og saa er der ogsaa det, at Teodor han er en pæn Mand, det er han skam, han kan sagtens faa en anden Kvinde i Huset, og han er ikke af dem, der faar Vand i Knæene, fordi en Tøs hun viser ham Læggene. Gifter han sig igen, saa ved jeg, at det bliver med en, der duer.
- (589) Sygeplejersken: Lad os nu ikke tænke saa langt, Fru Markmann. Skal vi ikke folde vore Hænder —.
- (590) Fru Markmann: Jamen er De sikker paa, at det *kan* hjælpe, saa at Teodor virkelig ikke giver efter mer, hvis vi beder Vorherre om det?
- (591) Sygeplejersken: Ja, jeg er. Hvis bare Teodor selv vil.
- (592) Fru Markmann: Naa, saadan at forstaa. Saa kan vi lige saa gerne lade være.
- (593) Sygeplejersken: Hør nu her, Fru Markmann, nu gik det lige saa godt. Lad nu være med saadan paa eengang at tabe alt Modet. Nu lover jeg Dem een Ting: Hvis det gaar saadan, at — ja, at De ikke bliver rask, saa skal jeg gaa til Deres Mand —.
- (594) Fru Markmann: Ja, det er nu paa et Hjem helt ovre i Jylland.
- (595) Sygeplejersken: Ligemeget. Jeg skal rejse derover. Jeg skal sige, hvordan vi to har talt sammen, og hvordan vi har bedt sammen, og jeg skal bede sammen med ham —.
- (596) Fru Markmann: Saa bliver han bare rasende. Han var saa vred paa Viktor i det halve Aar, han var tjænset eller sjanst eller hvad det nu hedder, saa vred paa ham, og det holdt jeg med ham i. For Præsterne de —.
- (597) Sygeplejersken: Jeg giver Dem mit Ord paa, Fru Markmann, at jeg ikke skal lade Deres Mand i Fred, inden han har lovet mig, han ikke *vil* drikke mer. Og saa skal jeg bede for ham, som vi to nu vil bede, og saa er jeg sikker paa, at Gud tager den Fristelse fra ham, lige saa sikker som jeg er paa, at vi to sidder her.
- (598) Fru Markmann: Er De da virkelig —?

- (599) Sygeplejersken: Fold nu Deres Hænder, Fru Markmann, saa lukker vi Øjnene og tier stille en Stund og samler vore Tanker om Gud. Og saa beder vi til dig, vor Gud: fri os fra det onde! Hvisk du det ind i Sjælen til den stakkels syge Kvinde her: dine Synder er dig forladt, og lad hende mærke, at det er de dejligste Ord paa Jorden. Og tag du dig i Naade af hende selv og hendes kære, vogt dem og bevar dem for alt ondt til Legem og Sjæl, saadan at de maa kunne samles hos dig. Saa beder vi dig ogsaa for Fru Markmanns Mand. Vi tager dig paa Ordet, at alt, hvad vi beder om i Jesu Navn, vil du give os. Saa beder vi da i Jesu Navn, at hans Vilje maa vækkes, og den sørgelige Last skal miste sin Magt over ham, og han skal komme hjem, sund og ædruelig, og være til Velsignelse for baade Hus og Børn. Nu ved vi, at det sker. I Jesu Navn, Amen. Sover De, Fru Markmann?
- (600) Fru Markmann: Hvem var det, der sagde Amen foruden Dem, Søster?
- (601) Sygeplejersken: Var der nogen, syntes De?
- (602) Fru Markmann: Jeg tror, det var ham derhenne ved Vinduet. Nu rejser han sig og kommer herhen. Kan De ikke se ham, Søster?
- (603) Sygeplejersken: Maaske jeg kan.
- (604) Fru Markmann: Jeg vidste ikke, han gik i Cheviot.⁸² Nu sætter han sig her. Aah, I to gode, at I sidder her paa hver sin Side af mig og holder mine Hænder i jeres.
- (605) Sygeplejersken: Har De det godt, lille Fru Markmann?
- (606) Fru Markmann: Jeg har aldrig haft det saa godt før, tror jeg. Nu skal Teodor nok — og Børnene ogsaa — det er første Gang i mit Liv, synes jeg, at jeg kan se Fremtiden i Møde.

⁸²*Cheviot*: Engelsk udtryk, oprindeligt brugt om uld af cheviotfår dvs. fra Cheviotbjergene på grænsen af England og Skotland, nu brugt som navn på ofte mørktfarvede, kippede uldne stoffer, der bruges til klæder. [ODS]